NYHETSBREV FRA FINANSRÅDENE VED EU-DELEGASJONEN I BRUSSEL

ØKONOMINYTT

Nr. 11 | DESEMBER 2015

HOVEDSAKER:

KONJUNKTURUTVIKLING **2**

UTVIKLINGEN SIDEN FINANSKRISEN – NOEN HOVEDTREKK **6**

MØTER I EUROGRUPPEN OG ECOFIN 7.-8. DESEMBER **11**

EUROGRUPPEN 7. DESEMBER 11

ECOFIN 8. DESEMBER – ØKONOMI- OG FINANSMARKEDSSAKER 13

SKATT I ECOFIN 18

DET EUROPEISKE SEMESTER **24**

FINANSMARKEDSSAKER **27**

ANDRE SKATTESAKER **31**

God jul fra finansnissene i Norway house. Fra venstre Bjarne Stakkestad, Lone Semmingsen, Anders Sætra.
Foto: Anders Aalbu

ØKONOMISK STATISTIKK>>

Konjunkturutvikling

BNP-vekst

Sesongjustert bruttonasjonalprodukt (BNP) steg med 0,3 pst. i euroområdet og 0,4 pst. i EU samlet fra andre til tredje kvartal 2015. Dette er litt svakere enn i kvartalet før. Sammenlignet med tredje kvartal i fjor, har BNP steget med 1,6 pst. i euroområdet og 1,9 i EU28. Den klart viktigste drivkraften for veksten det siste året har vært privat forbruk, men også realinvesteringene og offentlig konsum har bidratt.

Romania (1,4 pst.), Kroatia (1,3 pst.), Latvia (1,0 pst.) samt Polen og Slovakia (begge 0,9 pst.) hadde sterkest vekst i tredje kvartal. Negativ vekst ble registrert i Hellas (-0,9 pst.), Estland og Finland (begge -0,5 pst.) og Danmark (-0,1 pst.).

Møter under Nederlands formannskap våren 2016:

Eurogruppen og ECOFIN:

14.-15. januar
11.-12. februar
7.-8. mars
21.-22. april (uformelt)
24.-25. mai
16.-17. juni

Det europeiske råd:

18.-19. februar
17.-18. mars
23.-24. juni

(draft calendar)

GDP growth rates in the third quarter of 2015
% change over the previous quarter

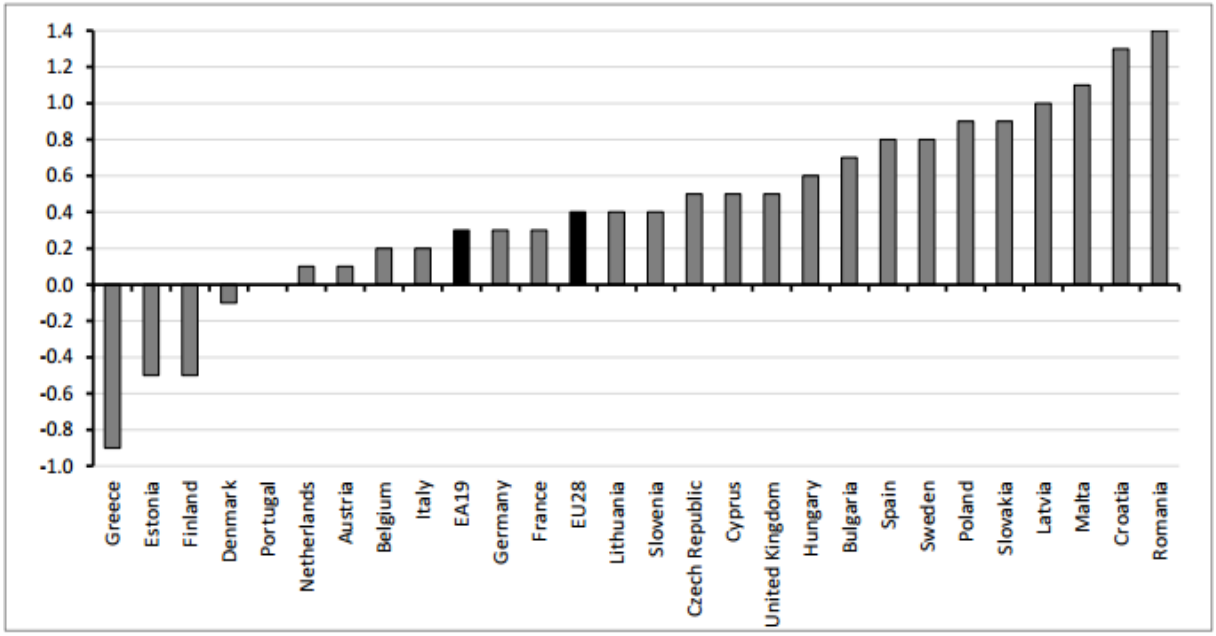

Ireland and Luxembourg: data not available for the third quarter of 2015.

Kilde: Eurostat

Tillit blant bedrifter og forbrukere

Kommisjonens brede tillitsindikator (Economic Sentiment Indicator – ESI) var i november om lag uendret fra oktober. Tilliten i EU samlet er nå 7,6 pst. over gjennomsnittet for de siste 25 årene, mens euroområdet ligger 6,1 pst. over. Tillitsøkninger blant forbrukerne og i bygg- og anleggsbransjen motsvares av lavere tillit i industri og varehandel. Tilliten i finanssektoren, som ikke inngår i ESI, økte markant i euroområdet (fra 8,3 til 14,6).

Blant de større landene er det størst endringer i Nederland (+3,1 poeng) Polen (+1,0) og Storbritannia (-1,1).

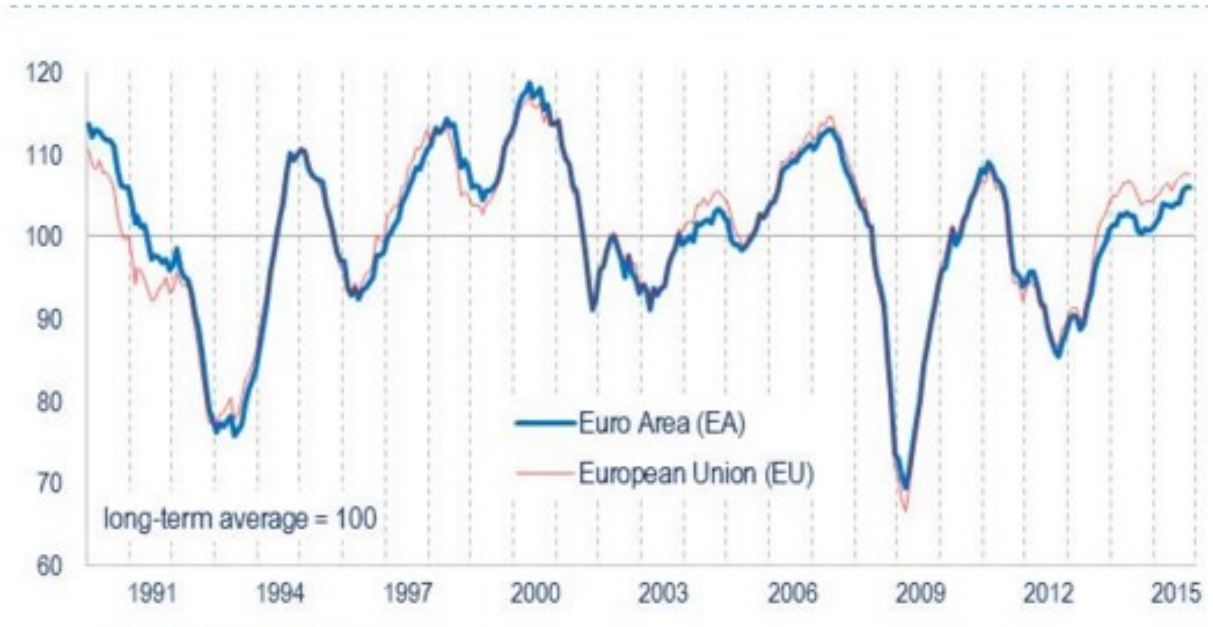

Kilde: Europakommisjonen

Sysselsetting

Sysselsettingen i tredje kvartal økte med 0,3 pst. i euroområdet og 0,4 pst. i EU samlet. Fra samme kvartal i fjor var økningen 1,1 pst. i både eurosonen og EU28.

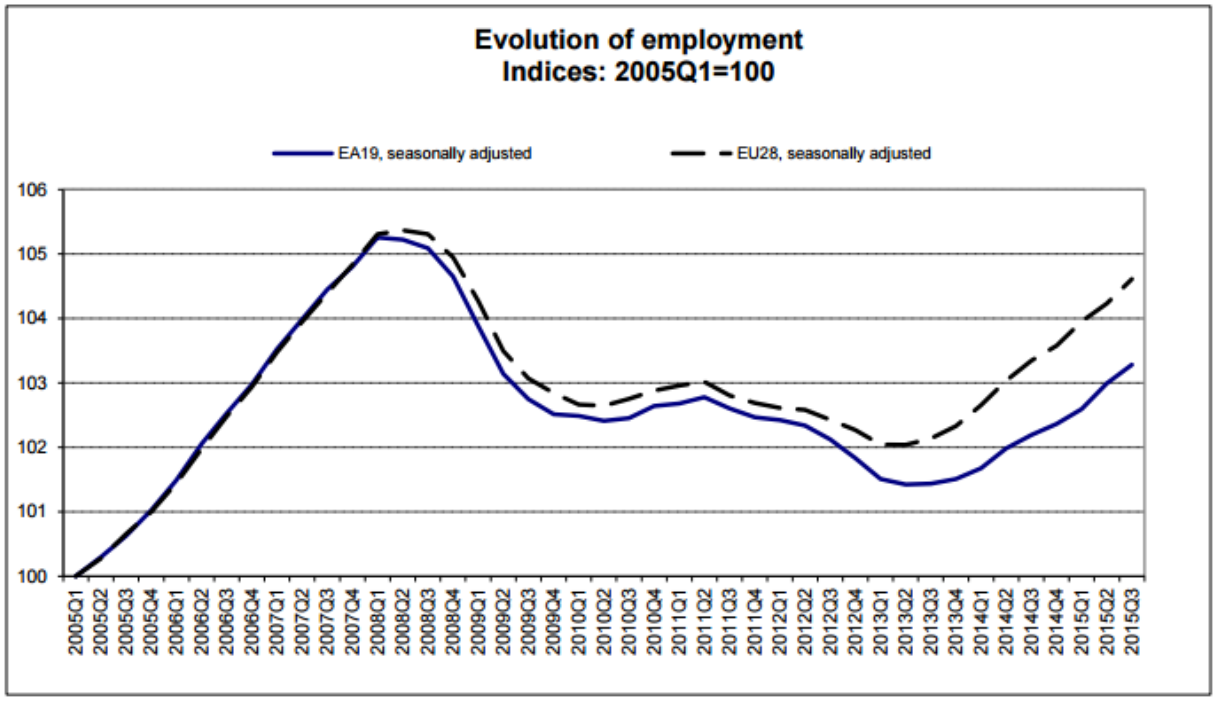

Kilde: Eurostat

Estland har hatt særlig sterk sysselsettingsvekst i den siste firekvartalersperioden med 4,4 pst., fulgt av de to tidligere kriselandene Irland og Spania med 3,0 pst. Flere andre sentral- og øst-europeiske land har vekstrater på over 2 pst., mens Hellas ligger like under. Kroatia (-0,3 pst.) var eneste land med negativ utvikling det siste året, mens sysselsettingen var om lag uendret i Finland, Romania og Litauen. Blant de store landene var utviklingen svakest i Frankrike (+0,4 pst.).

Arbeidsledighet

I oktober var den sesongjusterte arbeidsledigheten i euroområdet 10,7 pst., ned fra 10,8 pst. i september og 11,5 pst. i oktober 2014. Dette er det laveste nivået siden januar 2012. For EU samlet var nivået 9,3 pst., uendret fra september og ned fra 10,1 pst. i oktober 2014. Dette er den laveste målingen siden september 2009.

Den siste tolvmånedersperioden har arbeidsledigheten i EU28 sunket med 1,9 millioner personer, herav 1,3 millioner i eurosonen. Ifølge Eurostat var det i oktober fortsatt 22,4 millioner arbeidsledige i EU.

Arbeidsledigheten er lavest i Tyskland med 4,5 pst., fulgt av Tsjekkia med 4,7, Malta med 5,1 pst. og Storbritannia med 5,2 pst. (i august). Hellas og Spania ligger fortsatt høyest med henholdsvis 24,6 (august) og 21,6 pst. Sammenlignet med situasjonen for ett år siden har arbeidsledigheten falt i 24 land og økt i fire. Den største reduksjonen det siste året er registrert i Spania (fra 23,9 til 21,6 pst.), Slovakia (fra 12,7 til 10,7 pst.), Irland (fra 10,7 til 8,9 pst.) og Kroatia (fra 17,6 til 15,8 pst.). Størst økning er registrert i Finland (fra 9,0 til 9,5 pst.) og Frankrike (fra 10,5 til 10,8 pst.).

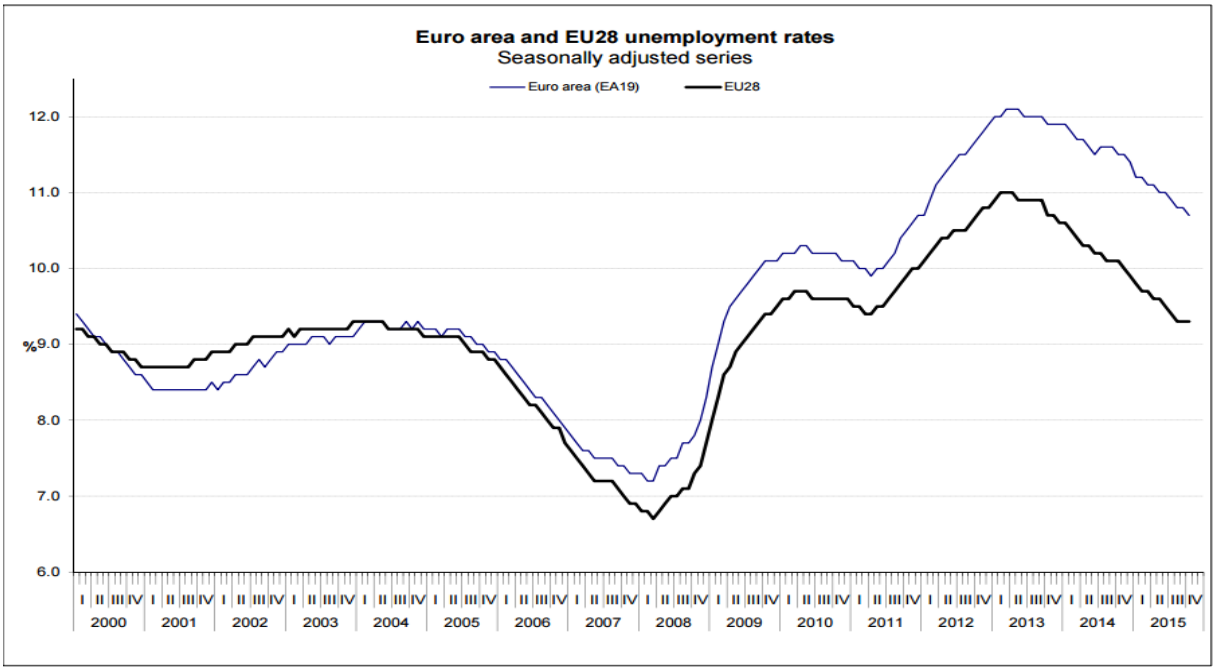

Kilde: Eurostat

Ungdomsledigheten er – i likhet med den generelle arbeidsledigheten – redusert det siste året, men er fremdeles høy i EU (ned fra 21,7 pst. i oktober i fjor til 20,0 nå). Nivået er enda høyere i eurosonen (ned fra 23,3 pst. i oktober i fjor til 22,3 nå). Utviklingen har vært svakt negativ de siste månedene. Tyskland ligger klart lavest med 7,0 pst. I motsatt ende ligger Hellas, Spania og Kroatia med 40-50 pst., mens Italia holder seg så vidt under dette intervallet med 39,8 pst.

Tallene for ungdomsledighet er målt på tradisjonell måte. Et bedre bilde av den faktiske arbeidsledigheten blant ungdom fås ved å bruke den såkalte NEET-raten (verken i arbeid eller under utdanning eller opplæring). Målt ved denne indikatoren er nivået klart lavere.

Prisstigning

Den årlige prisstigningen (KPI – konsumprisindeksen) i november steg med 0,2 pst. i euroområdet og 0,1 pst. i EU. Dette er en tidel høyere enn i måneden før for begge aggregatene. Uten energi steg KPI med 1,0 pst. i euroområdet. Dette er noe lavere enn i oktober, men på linje med måneden før.

Annual inflation rates (%) in November 2015, in ascending order

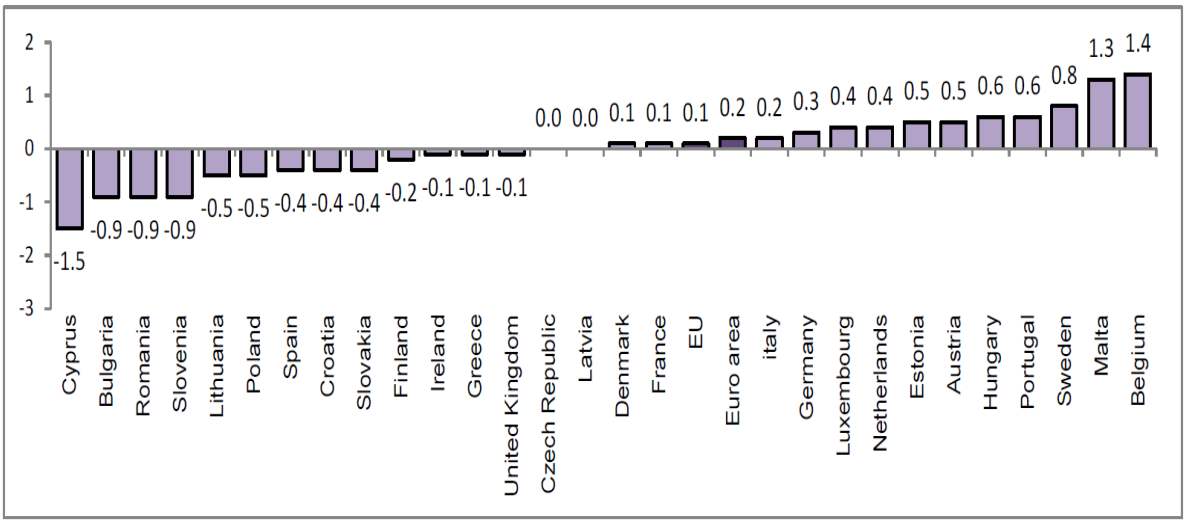

Data for the United Kingdom are for October 2015.

Kilde: Eurostat

Utviklingen siden finanskrisen – noen hovedtrekk

Økonomisk utvikling

Den økonomiske utviklingen har vært meget svak siden finanskrisen startet i 2008.

- Verdiskapingen i EU og euroområdet har først i løpet av det siste året passert nivået fra før finanskrisen. Per 3. kvartal 2015 var brutto nasjonalproduktet (BNP) i euroområdet kun 0,9 pst. høyere enn i 1. kvartal 2008, mens EU samlet lå 1,5 pst. høyere. I figur 2 fremgår det at det i første rekke er euroområdet som drar ned EU-snittet ettersom «rest-EU» ligger om lag 9 pst. over førkrisenivået.
- Den potensielle årlige BNP-veksten i EU og euroområdet var før finanskrisen hhv. 1½ og 1¾ pst. Hvis dette legges til grunn også for perioden etterpå, ville BNP-nivået ligget 12-14 pst. høyere enn i 1. kvartal 2008.
- Situasjonen varierer betydelig mellom land. BNP-utviklingen har vært klart svakest i Hellas, som har måttet gjennomføre betydelige innstramminger i finanspolitikken og omfattende reformer. BNP-nivået er redusert med over en firedel. Den økonomiske veksten har i de senere årene tatt seg opp i de tidligere kriselandene, særlig i Irland, som nå ligger nær 10 pst. over førkrisenivået. I Portugal og Spania ligger BNP fortsatt 4–6 pst. under.
- Blant de store landene har Storbritannia vokst sterkest med vel 6 pst., tett fulgt av Tyskland med vel 5 pst. Deretter kommer Frankrike med 2½ pst. I Italia, som har vært preget av meget svak vekstevne i lang tid, ligger verdiskapingen 9 pst. under førkrisenivået.
- Flere av de nye EU-medlemmene fra 2004 har klart seg godt i perioden 2008-15. I Polen er BNP nå nær 25 pst. høyere enn i 2008, fulgt av Malta med 23 pst. og Slovakia med 14 pst. Blant de nordiske EU-landene har Sverige hatt klart best utvikling med en økning i BNP på 10 pst. Danmarks BNP ligger 2 pst. lavere enn før krisen, mens det finske ligger hele 7 pst. lavere.
- Til sammenligning ligger BNP for fastlands-Norge vel 13 pst. over førkrisenivået.

Tabell 1 gir oversikt over status for de ferskeste tallene for BNP og arbeidsledighet sammenholdt med 1. kvartal 2008 (like før finanskrisen). ***Figur 1*** sammenligner BNP-utviklingen for en del EU-land, USA og Fastlands-Norge. ***Figur 2*** viser utviklingen i BNP for euroområdet, rest-EU, USA og Fastlands-Norge.

Arbeidsledighet

Arbeidsledigheten ligger fortsatt klart høyere enn ved inngangen til finanskrisen, særlig i euroområdet med 10,7 pst. i oktober i år mot 7,5 pst. som gjennomsnitt for 2007. De tilsvarende tallene for EU samlet er 9,3 mot 7,2 pst. Ledigheten har falt fra et toppnivå i 2013 på 12 pst. i euroområdet og underkant av 11 pst. i EU.

Arbeidsledigheten varierer betydelig mellom landene. I Tyskland er ledigheten redusert fra 8¾ til 4,5 pst. siden 2007. Utviklingen har også vært solid i Storbritannia og de største blant landene som ble EU-medlemmer i 2004. På den andre siden har utviklingen vært særlig negativ i kriselandene Hellas og Spania, men også i en del andre land har arbeidsledighetsraten økt betydelig.

Arbeidsledigheten (i stigende rekkefølge) i oktober 2015 i EU-landene er gitt i ***figur 2.***

Figur 1 Utviklingen i BNP i enkelte EU-land samt USA og Norge fra 1. kvartal 2008 til 3. kvartal 2015

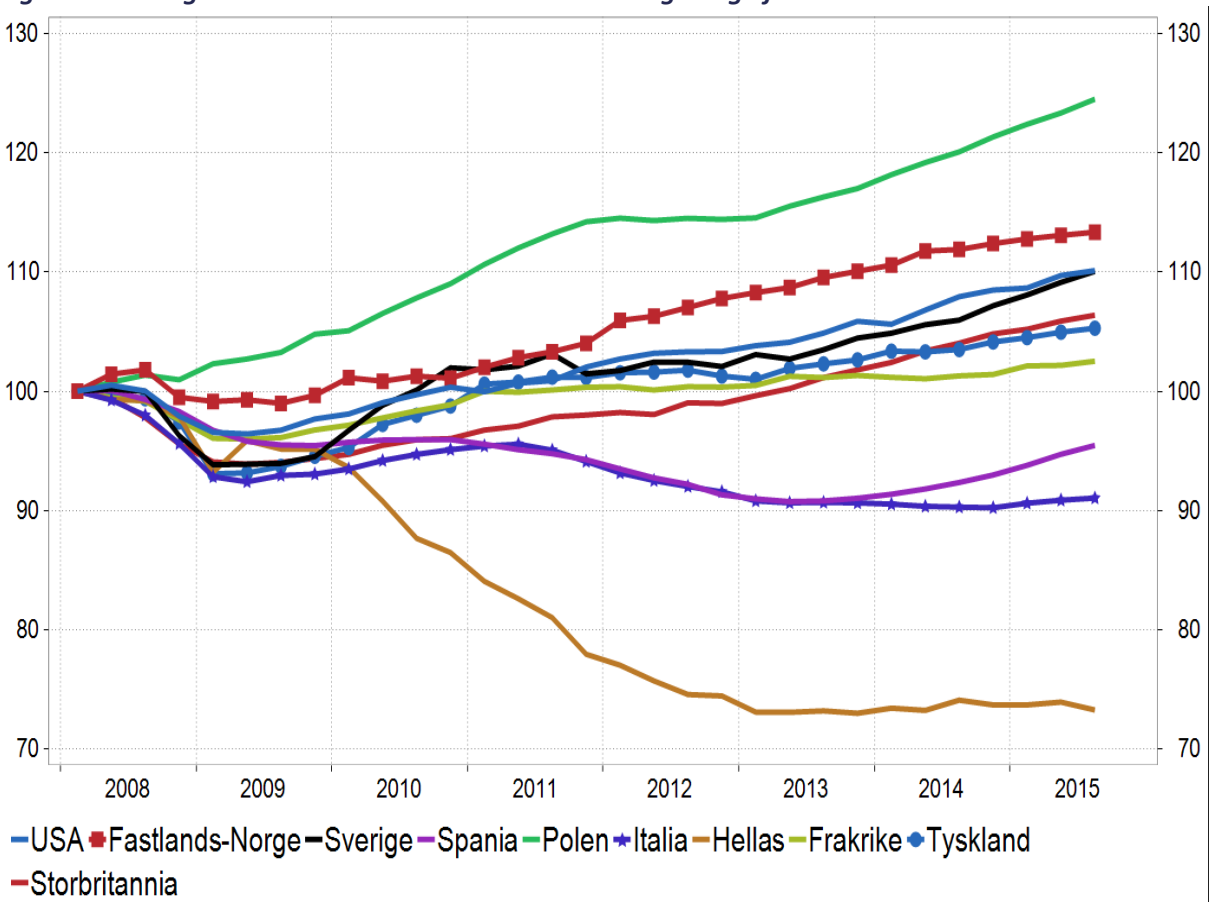

Figur 2: BNP-utvikling i euroområdet, rest-EU, USA og Fastlands-Norge 1Q 2008- 3Q 2015

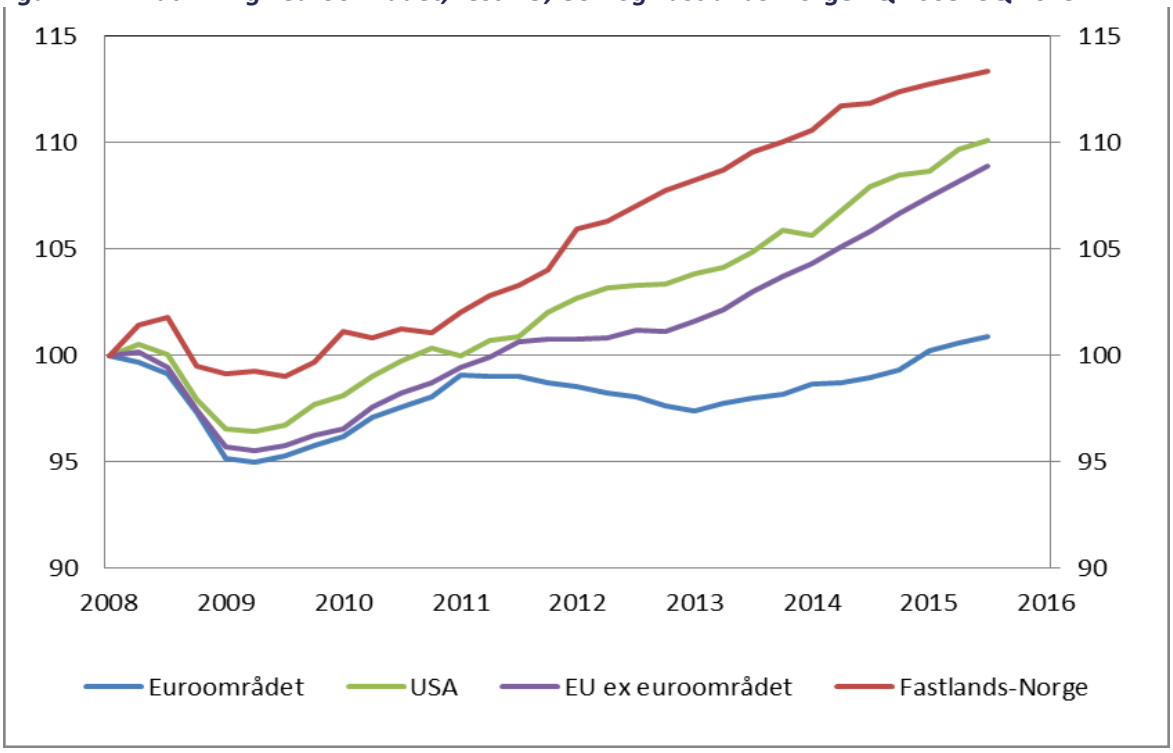

Kilde: Macrobond/FIN-Manav (begge figurene)

Tabell 1: Utviklingen i BNP og arbeidsledighet i EU 1Q 2008 – 3Q 2015

	BNP EU-land 3Q 2015	**Arbeidsledighet (prosent av arbeidsstyrken.)**		
	1Q 2008 =100	**2007**	**okt. 2015**	
EU28	*101,5*	*7,2*	*9,3*	
Euroområdet	*100,9*	*7,5*	*10,7*	
Tyskland	105,3	8,7	4,5	
Frankrike	102,5	8,0	10,8	
Italia	91,0	6,1	11,5	
Spania	95,5	8,2	21,6	
Hellas	73,3	8,3	24,6	(aug.)
Portugal	93,6	8,9	12,4	
Kypros	90,9	3,9	15,1	
Irland	109,6	4,7	8,9	
Belgia	104,5	7,5	8,7	
Luxembourg	109,5	4,2	5,8	
Nederland	100,5	3,6	6,9	
Estland	102,1	4,6	6,0	(sep.)
Latvia	95,5	6,1	9,9	
Litauen	103,6	4,3	8,9	
Slovenia	95,5	4,9	9,1	
Ungarn	102,0	7,4	6,5	(sep.)
Danmark	98,1	3,8	6,0	
Finland	93,1	6,9	9,5	
UK	106,4	5,3	5,2	(aug.)
Polen	124,5	9,6	7,0	
Slovakia	114,0	11,2	10,7	
Sverige	110,1	6,1	7,2	
Østerrike	102,5	4,4	5,6	
Tsjekkia	105,1	5,3	4,7	
Bulgaria	104,6	6,9	9,5	
Romania	105,4	6,4	6,8	
Malta	123,2	6,5	5,1	
Kroatia	89,0	9,6	15,8	

Kilde: Macrobond, FIN-Manav, Eurostat

Figur 3 Arbeidsledighet i EU-landene – oktober 2015

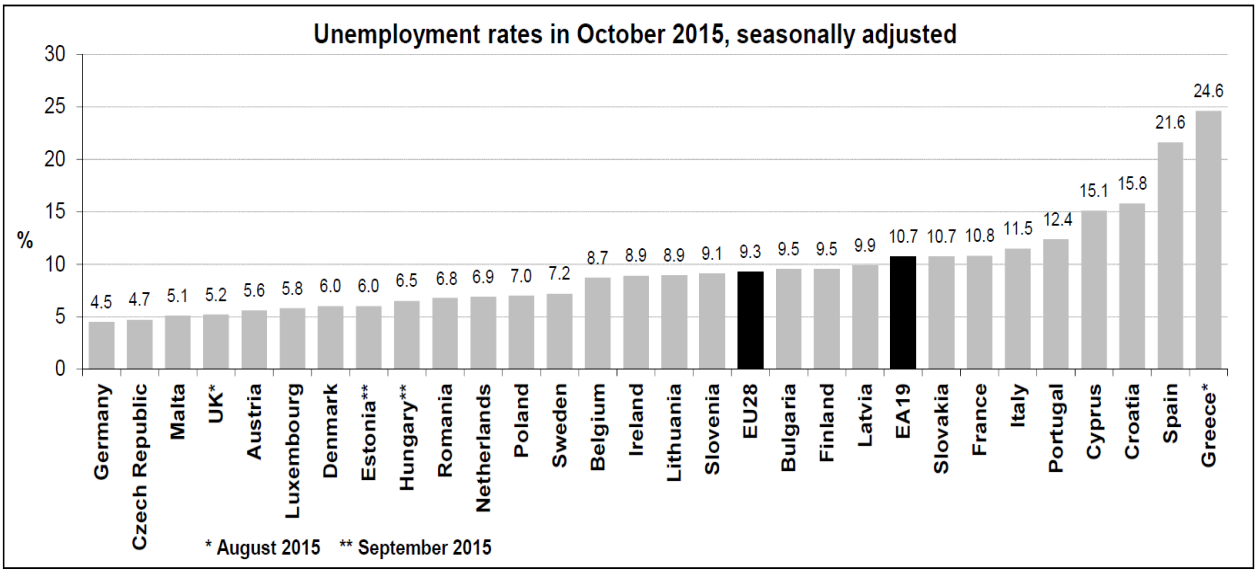

Kilde: Macrobond, FIN-Manav

Offentlige finanser

Finanskrisen førte også til sterk økning i offentlig budsjettunderskudd i de fleste EU-landene. Flere land fikk statsgjeldskrise som følge av bortfall av skatteinntekter og økte utgifter til arbeidsledige mv. samt utlegg for å redde banker.

De offentlige budsjettunderskuddene økte raskt fra gjennomsnittlig under 1 pst. av BNP før krisen til over 6 pst. i 2009. I perioden 2011-14 ble underskuddet mer enn halvert slik at det i 2014 utgjorde 2,6 pst. av BNP i euroområdet og 3,0 pst. i EU samlet. Som tabell 2 viser, anslår Kommisjonen en ytterligere nedbygging av budsjettunderskuddet med ½ prosent av BNP i 2015.

I 2007 overskred kun Hellas, Portugal og Ungarn Stabilitets- og vekstpaktens krav om maksimalt underskudd på 3 pst. av BNP. I 2010 var antallet kommet opp i 23. I 2015 ventes fortsatt ni land å overskride terskelverdien. I 2007 hadde tolv land budsjettoverskudd. I 2015 ventes kun Estland og Tyskland å ha det, mens Luxembourg ligger an til balanse i budsjettet.

Den *offentlige gjelden* i EU samlet har økt fra under 60 pst. i 2007 til anslått 88 pst. i 2015. Andelen ligger om lag 6 prosentpoeng høyere i euroområdet. Gjeldstoppen som andel av BNP er nådd og ventes å falle i årene fremover.

Den offentlige gjelden ligger nå høyere enn i 2007 i samtlige EU-land. Antallet land med gjeld som overstiger Stabilitets- og vekstpaktens grense på 60 pst. av BNP er nær doblet. Kun Danmark, Sverige, Luxembourg og åtte (av ti) land fra Sentral- og Øst-Europa som ble EU-medlemmer i 2004 og 2007 ligger under.

Tabell 2 sammenligner 2015-anslag for offentlig budsjettunderskudd og offentlig gjeld med det siste førkriseåret 2007.

Tabell 2: Offentlige finanser

	Brutto offentlig gjeld. Pst./BNP		Overskudd offentlige budsjetter. Pst./BNP	
	2007	Anslag 2015	2007	Anslag 2015
EU28	*ca. 58*	*87,8*	*-0,9*	*-2,5*
Euroområdet	*65,1*	*94,0*	*-0,7*	*-2,0*
Tyskland	63,4	71,4	0,2	0,9
Frankrike	64,2	96,5	-2,7	-3,8
Italia	99,7	133,0	-1,6	-2,6
Spania	35,5	100,8	1,9	-4,7
Hellas	103,1	194,8	-6,5	-4,6
Portugal	66,0	128,2	-3,1	-3,0
Kypros	58,8	106,7	3,5	-0,7
Irland	24,0	99,8	0,1	-2,2
Belgia	86,9	106,7	-0,1	-2,7
Luxembourg	7,2	22,3	3,7	0,0
Nederland	42,5	68,6	0,2	-2,1
Estland	3,6	10,0	2,4	0,2
Latvia	9,0	38,3	-0,4	-1,5
Litauen	16,8	42,9	-1,0	-1,1
Slovenia	22,7	84,2	0,0	-2,9
Ungarn	67,0	75,8	-5,1	-2,3
Danmark	27,1	40,2	4,8	-3,3
Finland	34,0	62,5	5,3	-3,2
UK	42,2	88,3	-2,7	-4,4
Polen	45,0	51,4	-1,9	-2,8
Slovakia	29,8	52,7	-1,8	-2,7
Sverige	38,1	44,7	3,6	-1,4
Østerrike	64,8	86,6	-0,9	-1,9
Tsjekkia	27,8	41,0	-0,7	-1,9
Bulgaria	17,2	31,8	1,2	-2,8
Romania	12,8	39,4	-2,9	-1,2
Malta	61,9	65,9	-2,4	-1,7
Kroatia	32,5	89,2	-2,4	-4,9

Kilde: Eurostat/OECD (2007-tall, Kommisjonens høstprognose (2015-tall)

Møter i Eurogruppen og ECOFIN 7.-8. desember

Finansministrene møttes 7. og 8. desember med følgende hovedresultater:

- **Eurolandene vil etablere en felles valgkrets i Den asiatiske infrastrukturinvesteringsbanken. Finland er foreløpig ikke rede til å delta.**
- **Den felles krisehåndteringsmyndigheten og det felles krisehåndteringsfondet vil bli etablert fra årsskiftet med brofinansiering fra medlemslandene mens bankene selv bygger opp fondet til 2024.**
- **ECOFIN vedtok en felles posisjon for forhandlingene med Europaparlamentet om en forordning om verdipapirisering og endringer i kapitaldekningsforordningen.**
- **ECOFIN godkjente en omforent løsning på teknisk nivå mellom medlemslandene og Kommisjonen om tolkningen av fleksibiliteten i Stabilitets- og vekstpakten.**
- **Den nye bestemmelsen om automatisk informasjonsutveksling av forhåndsavgjørelser i skattesaker ble endelig vedtatt.**

Lenker: Outcome of the Council meeting, Dombrovskis' uttalelse på pressekonferansen

EUROGRUPPEN>>

Eurogruppen 7. desember

Temaene for Eurogruppens møte var stabiliseringsprogrammet for Hellas, tilsynsvirksomhet i bankunionen, pensjonsreform og offentlige finanser, postprogramgjennomgang for Irland, Portugals budsjettplan for 2016, Den asiatiske infrastrukturinvesteringsbanken og arbeidsprogrammet fremover.

Hellas – stabiliseringsprogrammet

Etter forhandlinger på overtid kom den greske regjeringen og representantene for kreditorene 17. november til enighet om reform- og budsjettiltakene som skulle utløse utbetaling på 2 mrd. euro til den greske stat og inntil 10 milliarder euro til kapitalisering av bankvesenet. Nasjonalforsamlingen vedtok tiltakene senere samme uke, slik at styret i krisefinansieringsmekanismen (ESM) 23. november kunne vedta utbetaling av 2 milliarder euro til den greske stat. Utbetalingene til bankene skjer etter at Kommisjonen har vurdert om de oppfyller statsstøtteregelverket. ESMs styre vedtok 1. desember å utbetale 2,72 milliarder euro til Piraeus Bank.

Eurogruppen ble orientert om utviklingen i arbeidet med neste gruppe med reformtiltak for å få utbetalt de resterende 1 milliard euro av første delen av programmet. Forhandlingene mellom representantene for kreditorene (Kommisjonen, ESM, IMF og ECB) og Hellas vil ta utgangspunkt i en skisse som Eurogruppens arbeidsgruppe vedtok i slutten av november. De vanskeligste gjenstående sakene er (ytterligere) pensjonsreformer, landbruksskatt og spørsmålet om tredjeparter kan kjøpe opp bankers portefølje av misligholdte lån. Kreditorene er imot regjeringens plan for pensjonsreformer pga. uheldige incentivvirkninger i arbeidsmarkedet. Andre tiltak er liberalisering av energisektoren og etablering av privatiseringsfondet

Eurogruppen oppfordret greske myndigheter til å vedta det siste settet med reformer i første fase av programmet snarest mulig og senest innen midten av desember. Krisehåndteringsfondet (ESM) har kun fullmakt til å utbetale de siste 1 milliard euro i inneværende år. Forskyvning til neste år må vedtas av det enkelte euroland. Dersom nødvendige reformer gjennomføres før nyttår, vil neste skritt være statusgjennomgang av første fase tidlig i 2016 og igangsetting av neste fase med nye reformer og utbetalinger. På det tidspunkt vil også IMF vurdere deltakelse.

På pressekonferansen etter møtet orienterte Eurogruppens formann Dijsselbloem om at det lå an til at banksektoren hadde behov for mindre enn 5 ½ milliarder euro fra stabiliseringsprogrammet. Det lave beløpet skyldes at ECBs stresstester viste et mindre «kapitalunderskudd» i de fire største bankene (14,4 milliarder euro i «stress-scenarioet») og større privat engasjement i kapitaliseringen enn ventet. I programmet var det opprinnelig avsatt inntil 25 milliarder euro[1]. ESMs administrerende direktør Regling presiserte at i tillegg til beløpet til Piraeus Bank, ville styret neste dag vedta å bidra med 2,71 milliarder euro til oppkapitaliseringen av National Bank of Greece. De to øvrige storbankene fikk dekket hele kapitalbehovet i det private markedet.

Bankunionen – tilsynsspørsmål

Den felles tilsynsmyndighetens (SSM) formann, Danièle Nouy, orienterte om tilsynsarbeidet i 2015. Hun viste særlig til stresstestene og vurderingen av kvaliteten på balansen i ni banker som er eller skal bli en del av SSMs overvåkningsportefølje og til stresstestene av de fire største greske bankene, jf. over. Fem av de «nye» bankene oppfylte ikke kapitalkravet i «stress-scenarioet». Fire av disse har senere rettet opp kapitalmangelen. Nouy orienterte også om SSMs pågående høring av et utkast til ECB-forordning og ECB-retningslinjer med sikte på en ytterligere harmonisering av tilsynet med store banker i euroområdet. Det nye regelverket vil være et viktig skritt i retning av å skape like vilkår i områdets banksektor. Høringen pågår til 16. desember.

Pensjonsreformer og offentlige finanser

Som et ledd i tematiske diskusjoner om viktige problemstillinger for økonomisk vekst og sysselsetting, hadde Eurogruppen en første diskusjon om pensjonssystemers virkninger på bærekraften i offentlige finanser. Selv om mange land har gjennomført slike reformer, er offentlige pensjonsutgifter fortsatt en av hovedutfordringene for å sikre langsiktig holdbare offentlige finanser (jf. Ageing Report 2015). Parallelt med at landene arbeider med å løse problemene på utgiftssiden, må man vurdere ulike måter for å sikre at pensjonsutbetalingene forblir tilstrekkelige. Pensjonsproblemstillingene henger nøye sammen med reformer i arbeidsmarkedet (incentiver for å stå lenge i arbeidsstyrken) og utgiftene til helsestell for eldre. Diskusjonen vil fortsette neste år. Kommisjonen ble bedt om å utarbeide følsomhetsanalyser for å sjekke motstandsdyktighetene i systemene. Eurogruppens arbeidsgruppe ble bedt om å arbeide videre med benchmarks for beste praksis.

Irland – postprogramgjennomgang

Eurogruppen fikk en orientering fra Kommisjonen og ECB om resultatene fra fjerde statusgjennomgang av irsk økonomi (medio november) etter at støtteprogrammet ble avviklet i desember 2013. Formålet med slike gjennomganger er å kontrollere at det ikke er risiko for tilbakebetalingen av den finansielle bistanden gitt i programperioden.

Irland har de siste par årene hatt en positiv utvikling. Dagens svært høye vekstrater vil imidlertid ikke kunne opprettholdes på sikt. For å underbygge veksten på mellomlang sikt må flaskehalsene i boligmarkedet og infrastruktur fjernes. Irlands budsjettunderskudd ventes å falle til godt under Stabilitets- og vekstpaktens terskelverdi på 3 pst. av BNP i år, slik at underskuddprosedyren kan oppheves. Regjeringen har lagt opp til at underskuddet vil falle videre til 1,2 pst. av BNP i 2016. Samtidig ventes den offentlig gjelden å bli redusert til under 100 pst. av BNP – fra 120 pst. på toppen i 2012 og 2013. Institusjonene konkluderer med at regjeringen må utnytte den sterke økonomiske veksten til å fremskynde reduksjonen av den fortsatt for høye offentlige gjelden.

---

[1] Isolert sett reduserer dette det totale lånebehovet i programmet fra anslått 86 til 66,5 milliarder euro. Ytterligere behov kan oppstå når kapitalkontrollen oppheves.

Under pressekonferansen etter møtet uttrykte formann Dijsselbloem blant annet at Irland har vist at målrettet gjennomføring av tilpasningsprogrammet kan snu den økonomiske utviklingen i positiv retning til nytte for landets innbyggerne.

Portugal - budsjettplan

Portugals finansminister Centeno redegjorde for den nye regjeringens[2] prioriteringer i den økonomiske politikken. Han forsikret at regjeringens utkast til budsjettplan for 2016 vil bli sendt til Kommisjonen så snart som mulig, trolig primo januar. Fristen for alle eurolandene var 15. oktober. Den forrige regjeringen fulgte ikke dette opp. Eurogruppen vil behandle landets budsjettplan i februar med utgangspunkt i Kommisjonens vurderinger og anbefalinger. Finansminister Centeno lovet også å overholde budsjettreglene.

Spørsmålet om underskuddprosedyren skal avsluttes vil bli vurdert i mai på grunnlag av regnskapet for 2015 validert av Eurostat og vårprognosens anslag for de neste to årene.

Den asiatiske infrastrukturinvesteringsbanken (AIIB) – valgkrets

Eurogruppen har kommet til enighet om å etablere en felles valgkrets for eurolandene i AIIB. Kun Finland har meddelt at landet ikke er rede til å delta nå. De øvrige landene vil likevel starte opp, og arbeid med å etablere en valgkretsavtale settes i gang.

Eurogruppens arbeidsprogram

Eurogruppens arbeidsprogram for første halvår 2016 ble vedtatt. Hovedsakene er samordning av den økonomiske politikken (fortsette tematiske drøftelser om strukturtemaer for økt vekst og sysselsetting, drøfte anbefalingene for euroområdet som del av det europeiske semesteret, oppfølging av budsjetter og overvåke finansiell og makroøkonomisk stabilitet), statusgjennomganger av programland og postprogramland i euroområdet samt videre arbeid med bankunionen.

ECOFIN – økonomi og finansmarked>>

ECOFIN 8. desember – økonomi- og finansmarkedssaker

ECOFIN drøftet verdipapirisering, ulike sider ved utviklingen av bankunionen, det europeiske semesteret, fleksibilitet i Stabilitets- og vekstpakten, bekjempelse av terrorfinansiering, EU-statistikk og Revisjonsrettens rapport om 2014-budsjettet.

Kapitalmarkedsunionen – verdipapirisering

Kommisjonen fremmet 30. september i år (samtidig med handlingsplanen for en kapitalmarkedsunion) forslag om en forordning om verdipapirisering[3], herunder av enkle, transparente og standardiserte aktiva (såkalt STS-verdipapirisering). Forslaget ble ledsaget av et forslag om lettelser i kapitalkravene for banker (CRR) ved STS-verdipapirisering.

---

[2] Sosialistpartiet (PS) har dannet regjering med venstreradikale støttepartier. PS har 86 og venstrefløyen har til sammen 122 seter av nasjonalforsamlingens totale 230 seter.

[3] Verdipapirisering (securitization) innebærer å bunte sammen aktiva (f.eks. utlån til små og mellomstore bedrifter) til verdipapirer (f.eks. obligasjoner), som med sikkerhet i disse aktiva selges til investorer. Risikoen knyttet til aktivaene flyttes dermed til investorene, og bankens utlånskapasitet øker.

Formålet med forslagene er å samle gjeldende EU-regler om verdipapirisering i én forordning. Samtidig etableres et nytt sett med regler for enkel, transparent og standardisert verdipapirisering. Forslaget medfører endringer i direktivene om UCITS og Solvens II samt i forordningene om ratingbyråer og EMIR.

Kapitaldekningsforordningen foreslås samtidig endret, slik at banker som utsteder og investerer i verdipapirisering som oppfyller STS-kriteriene står overfor lavere kapitalkrav enn for annen verdipapirisering. Kapitalkravene for STS-verdipapirisering skal imidlertid fortsatt reflektere risikoen i slike papirer.

Kommisjonens forslag og ECOFINs forhandlingsposisjon er omtalt nærmere lenger bak i dette Økonominytt.

ECOFIN bekreftet COREPERs (EU-ambassadørenes) vedtak om forhandlingsposisjonen om forslaget til en forordning om verdipapirisering og tilhørende endringer i kapitalmarkedsforordningen (CRR) for å ta hensyn til lavere risiko knyttet til STS.

http://dsms.consilium.europa.eu/952/Actions/Newsletter.aspx?messageid=2403&customerid=28537&password=enc_3033433738454534_enc

Europaparlamentet har ennå ikke begynt sin behandling av direktivforslaget. Forhandlingene mellom institusjonene kan begynne så snart parlamentet har vedtatt sin posisjon, trolig i første halvår 2016.

Kapitalmarkedsunionen – kapitalkrav for forsikringsselskaper

Samtidig med handlingsplanen for kapitalmarkedsunionen fremmet Kommisjonen forslag om endring i en delegert forordning til Solvens II-direktivet. Forslaget omfatter etablering av en særskilt aktivaklasse for infrastrukturprosjekter med reduserte kapitalkrav. Formålet med endringen er å øke forsikringsselskapers incentiver til å investere i kvalifiserte langsiktige infrastrukturinvesteringer.

ECOFIN vedtok uten diskusjon å ikke ha innvendinger mot Kommisjonens forslag til å endre forordning 2015/35 (om beregning av kapitalkrav). Endringene vil tre i kraft dersom heller ikke Europaparlamentet har innvendinger.

Bankunionen – felles banksikringsfond

En felles garantiordning for bankinnskudd er siste byggekloss i bankunionen, som skal hindre at kriser i banksektoren fører til krise i statsfinansene. En felles garantiordning for bankinnskudd er også en sentral del av de fem EU-presidentenes rapport om et tettere eurosamarbeid. Ordningen, som finansieres ved innskudd fra bankene i bankunionen, skal dekke bankinnskudd inntil 100 000 euro.

Bankunionen kan omfatte samtlige EU-land. Så langt deltar bare eurolandene, mens syv andre land har antydet interesse for deltakelse. Bankunionen hadde opprinnelig tre sentrale pilarer: i) felles tilsynsmyndighet, ii) felles krisehåndteringsmyndighet og iii) felles innskuddsgarantiordning. Den europeiske sentralbanken overtok det felles tilsynet i bankunionen fra 4. november 2014, og den felles krisehåndteringsmyndigheten vil bli etablert fra 1.1.2016. Motstand fra en del land – med Tyskland i spissen – hindret etableringen av en slik felles garantiordning fra starten av bankunionen, slik Kommisjonen hadde foreslått. Begrunnelsen var at medlemslandenes innskuddsgarantisystemer ikke var tilstrekkelig harmonisert.

Kommisjonen presenterte på denne bakgrunn 24. november et forslag til skrittvis innføring av en felles innskuddsgarantiordning, bestående av tre etapper: 1) gjenforsikring av nasjonale ordninger i perioden 2017-20, 2) samforsikring i perioden 2020-24 og 3) felles innskuddsgarantiordning fra 2024. Ordningen gjøres i økende grad gjensidig fra begynnelsen av andre fase til den er fullt ut gjensidig fra 2024.

Forslaget er nærmere omtalt lenger bak i Økonominytt.

Under diskusjonen i ECOFIN mente Tysklands finansminister Schäuble bestemt at risikodeling gjennom en felles bankinnskuddsgarantiordning må vente til risikoen i banksektoren i mange land er redusert. Han fryktet at så snart risikoen blir delt, vil besluttsomheten i arbeidet med å redusere risikoen minske. Schäuble truet med å gå rettens vei for å stanse forslaget, som han mente var basert på feil lovhjemmel. Finland og Østerrike støttet langt på vei Tyskland, mens ECB og en god del andre land støttet Kommisjonens forslag om parallelt å utvikle felles banksikringsfond og redusere risikoen i banksektoren.

Bankunionen – gjennomføringen av regelverk

Mange medlemsland har oversittet fristen for å gjennomføre regelverk for bankunionen. Situasjonen per 30. november var som følger:

- *Krisehåndteringsdirektivet for banker (BRRD)* med frist 31.12.2014: 19 av 28 medlemsland har implementert direktivet fullt ut, mens ytterligere fem har gjort dette delvis.
- Ratifikasjon av den *mellomstatlige avtalen (IGA)* med frist 30.11.2015: 17 av de 19 medlemslandene (eurolandene) i bankunionen har ratifisert. Dette er tilstrekkelig til å iverksette den felles krisehåndteringsmekanismen (SRM) med det felles krisehåndteringsstyret (SRB) og det felles krisehåndteringsfondet (SRF) fra 1.1.2016.
- *Innskuddsgarantidirektivet* (som skal sikre alle innskudd på inntil 100 000 euro) med frist 3.7.2015: 14 av 28 medlemsland har implementert direktivet, og tre har delvis gjort det.

Kommisjonen vedtok 22. oktober å «anmelde» Luxembourg, Nederland, Polen, Romania, Sverige og Tsjekkia til EU-domstolen for mangelfull gjennomføring av BRRD.

I ECOFIN-møtet ble finansministrene igjen oppfordret til snarest å gjennomføre utestående regelverk i nasjonal lov.

Bankunionen – brofinansiering for SRF i bankunionen

Det felles krisehåndteringsfondet i bankunionen (SRF) skal bygges gradvis opp til minst 1 pst. av garanterte bankinnskudd (anslått til 55 milliarder euro) i perioden 2016-23. Fondet skal i sin helhet finansieres av bankene selv. For at fondet skal ha kapasitet til å fylle sin rolle mens det bygges opp, må det manglende beløpet stilles til rådighet for SRF til krisehåndtering gjennom sikkerhet/finansiering fra andre kilder.

Med utgangspunkt i ECOFINs diskusjon i november har Den økonomiske og finansielle komiteen (EFC) ferdigstilt den konkrete utformingen av de nasjonale kredittlinjer for brofinansiering.

I et uformelt ECOFIN-møte i marginen av øvrige møter vedtok finansministrene EFCs dokument om brofinansieringen og en uttalelse i denne anledning. SRF vil være i drift fra 1.1.2016. Enkelte medlemsland vil pga. nasjonale prosedyrer imidlertid ikke kunne fatte de nødvendige vedtakene før i løpet av januar.

I tillegg til å omtale selve ordningen legges det i uttalelsen vekt på at ordningen behandler deltakerlandene likt i bankunionen mht. rettigheter og forpliktelser, og at det ikke vil medføre kostnader for land som ikke deltar. Når samtlige medlemsland har gjennomført relevant regelverk, vil ECOFIN ha en gjennomgang av hvordan brofinansieringen har virket og vurdere veien videre for etableringen av et felles offentlig sikkerhetsnett («backstop»), som skal være på plass innen utgangen av overgangsperioden (2024). (Tidligere diskusjoner har avdekket at Den europeiske krisefinansieringsmekanismen (ESM) er mest aktuelt som sikkerhetsnett.)

Uttalelsen fra ECOFIN ligger **her**.

Bekjempelse av terrorfinansiering

Fjerde hvitvaskingsdirektiv og den tilhørende forordningen om pengeoverførsler, som ble vedtatt 20. mai 2015, skal gjennomføres i nasjonalt regelverk innen 26. juni 2017. Formålet med bestemmelsene omfatter blant annet å hindre terrorfinansiering.

I kjølvannet av terrorhandlingene i Paris i januar i år (mot satiretidsskriftet Charlie Hebdo) avga Rådet og Europaparlamentet en felleserklæring om blant annet raskere nasjonal gjennomføring av ovennevnte regelverk i nasjonal lov.

Etter terrorhandlingene i Paris i november har Frankrike foreslått raskere nasjonal gjennomføring av hvitvaskingsdirektivet og en rekke nye initiativer mot bekjempelse av terrorfinansiering. Disse omfatter blant annet styrket samarbeid og deling av finansiell informasjon, fullmakter til finansetterretningssentre, økte muligheter til å fryse personers (særlig returnerte fremmedkrigeres) eiendeler (fra tidligere mest bankkonti til også å omfatte bolig, bil etc.), mulighet for blokkering av finansiering som er vanskelig å spore, som ulovlige betalinger med virtuelle penger (bitcoins mv.) og forhåndskjøpte betalingskort, omfattende muligheter for å spore pengestrømmer, etablering av nasjonale bankkontoregistre med tillatelse til bruk for politiet ved etterforskning av terrorvirksomhet, strengere regler for handel med kulturskatter (som er en viktig kilde for terroristorganisasjon ISIL).

Frankrikes initiativ fikk bred prinsipiell støtte i ECOFIN, men samtidig det ble påpekt at disse må vurderer opp mot vurdere personvernet. I lys av diskusjonen i ECOFIN vil Kommisjonen arbeide videre med forslagene, herunder vurdere de rettslige og konstitusjonelle sidene av disse. Forslagene vil bli presentert så tidlig at diskusjonen kan starte i januar.

Økonomisk styring – Det europeiske semesteret 2016

Kommisjonens offentliggjøring av den årlige vekstundersøkelsen (AGS) 26. november representerte starten på det europeiske semesteret 2016, som varer til juli når landspesifikke anbefalinger formelt vedtas. Samtidig med AGS ble det lagt frem en rekke andre dokumenter, herunder varslingsrapport om makroøkonomiske balanser, Kommisjonens utkast til anbefalinger om den økonomiske politikken i euroområdet samlet, utkast til rapport om utfordringer i sysselsettingspolitikken, arbeidsdokument om nasjonale utfordringer for å økte investeringer i EU-land og et utkast til forordning om et program for å støtte strukturreformer.

Selve vekstundersøkelsen har de samme prioriteringene som for 2015: 1) fremme investeringer, 2) gjennomføring av strukturreformer og 3) finanspolitisk ansvarlighet.

Varslingsrapporten om makroøkonomiske ubalanser omfatter denne gangen 18 land – to flere enn i fjor.

Det europeiske semesteret er nærmere omtalt lenger bak i Økonominytt.

I ECOFIN-møtet redegjorde Kommisjonen for moderniseringen av det økonomiske semesteret og hovedinnholdet i de ulike dokumentene.

ECOFIN vil drøfte problemstillingene 15. januar 2016.

Stabilitets- og vekstpakten – fleksibilitet i tolkningen

Kommisjonen la i januar 2015 frem en meddelelse om hvordan den deretter ville tolke fleksibiliteten i Stabilitets- og vekstpakten (EUs finanspolitiske handlingsregel). Presiseringene omfatter blant annet at innskudd i EUs investeringsfond (EFSI) og samfinansiering av EFSI-prosjekter ikke skal telle med ved beregningen av strukturelt budsjettunderskudd og heller ikke utløse underskuddprosedyre dersom slike innskudd alene er årsaken til overskridelsen av terskelverdien på 3 pst. av BNP. Videre skal store strukturreformer under gjennomføring eller konkret planlegging med positiv langsiktig virkning på vekstevnen og budsjettbalansen føre til at land med for stort underskudd får lengre tid til å bringe dette tilbake under terskelverdien. En presisering om konjunkturmessige forhold innebærer

at størrelsen på konsolideringen for å nå eller holde seg på det mellomlangsiktige målet om nær budsjettbalanse bl.a. skal avhenge av potensiell BNP-vekst og størrelsen på landets produksjonsgap.

Rådets rettstjeneste har tidligere uttrykt at Kommisjonens tolkning ikke er forenlig med Stabilitets- og vekstpakten.

Den finansielle og økonomiske komiteen (EFC) har kommet til enighet internt og med Kommisjonen om hvordan fleksibiliteten skal forstås innenfor de tre områdene. Resultatet er et kompromiss mellom land som ønsker en konsistent gjennomføring av reglene og begrenset fleksibilitet, som ikke reduserer det samlede ambisjonsnivået i og tilliten til Stabilitets- og vekstpakten og de som vurderer at økt fleksibilitet gir økt økonomisk vekst.

Kompromisset gir enkelte innstramminger sammenlignet med Kommisjonens tolkning fra januar i år. Blant annet skal avviket fra den mellomlangsiktige konsolideringsbanen som følge av investerings- og reformklausulen begrenses til ¾ pst. av BNP. Hver for seg kan de to elementene tillate avvik på 0,5 pst. av BNP. Investeringsklausulen skal kun kunne anvendes hvis BNP er negativt eller ligger under trendveksten. Det er også gjort avgrensninger i hvilke investeringer som skal kvalifisere for fleksibilitet.

ECOFIN støttet enigheten som var oppnådd. Det skal nå arbeides videre med å ta den omforente tolkningen inn i avtalen om Rådets retningslinjer for den praktiske gjennomføringen av Stabilitets- og vekstpakten (adferdskodeks for finanspolitikk).

Kommisjonen orienterte om at den tidlig i 2016 vil presentere forslag om forenklinger i Stabilitets- og vekstpakten

EU-statistikk

ECOFIN har en årlig oppdatering av arbeidet med EU-statistikk.

Et utkast til rådskonklusjoner gjør rede for den senere tids fremdrift i gjennomføringen av tidligere fastsatte prioriteringer innen statistikkområdet, samt for prioriteringene fremover. I konklusjonene ønskes velkommen Eurostats og medlemslandenes innsats for ytterligere å bedre kvaliteten på statistikk i tilknytning til Stabilitets- og vekstpaktens underskuddprosedyre og offentlige finanser generelt. Videre sier man seg godt fornøyd med samarbeidet mellom Eurostat og sentralbanksystemet (ESBC) for å sikre påliteligheten i statistikk som underbygger prosedyren for makroøkonomiske ubalanser og andre strukturindikatorer. Utviklingen i arbeidet med å modernisere det europeiske statistiske system, herunder initiativer som sikter mot å øke effektiviteten i produksjonen, blir også ønsket velkommen.

ECOFIN vedtok utkastet til rådskonklusjoner uten diskusjon.

EUs budsjett for 2014 – revisjonsrettens rapport

Revisjonsrettens president Caldeira presenterte revisjonsrapporten for 2014-budsjettet. Revisjonsretten gir (for åttende året på rad) en positiv erklæring mht. regnskapenes korrekthet. Videre gis det en positiv erklæring for transaksjonenes lovlighet og formelle korrekthet for inntektene og utgiftsområdet administrasjon. På den annen side gir Revisjonsretten negativ erklæring om betalingenes lovlighet og formelle korrekthet for de øvrige fire store utgiftskategoriene («konkurranseevne for vekst og sysselsetting», «samhørighetspolitikk», «naturressurser» (landbruk) og «et globalt Europa»). Innen disse områdene overstiger forekomstene av feil til dels klart standarden på 2 pst. Feilanslagene er basert på stikkprøvekontroll.

Samlet feil i betalingene anslås til 4,4 pst. – ned en tidel fra 2013. De høyeste feilprosentene er innen «samhørighetspolitikk» og «konkurranseevne for vekst og sysselsetting» med hhv. 5,7 og 5,6.

Reduksjon i feilraten innen administrasjon og landbrukspolitikken blir tilnærmet oppveid av økt andel feil i de øvrige tre store utgiftskategoriene. Revisjonsretten konkluderer med at det er like stor feilprosent i utgifter som forvaltes direkte av Kommisjonen og utgifter hvor forvaltningen er delt

mellom Kommisjonen og nasjonalstaten. Et annet trekk er at det begås dobbelt så mange feil under godtgjørelsesordninger (som f.eks. forskningsprogrammer og strukturfondsprosjekter) som under rettighetsordninger (f.eks. arealstøtteordningen i landbruket).

Revisjonsretten konstaterer at dersom Kommisjonen og medlemslandene hadde benyttet all tilgjengelig informasjon til å korrigere feil, kunne feilprosenten vært betydelig lavere.

ECOFIN tok revisjonsrettens rapport til etterretning i denne omgang. Det arbeides med sikte på at ECOFIN i februar skal vedta en rådsanbefaling til Parlamentet om å gi Kommisjonen ansvarsfrihet for gjennomføringen av budsjettet for 2014.

I konklusjonen på dette punktet beklaget ECOFIN at revisjonserklæringen forblir negativ for en stor andel av utbetalingene. Alle involverte ble bedt om å fortsette bestrebelsene på å bedre kontrollen og utbedre svakhetene i systemet.

Finansiering av Tyrkia-pakken

Under ECOFIN-frokosten hadde finansministrene en uformell diskusjon om finansieringen av en pakke på 3 milliarder euro til tiltak i Tyrkia mot migrasjonskrisen. 500 millioner euro er allerede vedtatt satt av i EUs 2016-budsjett. De fleste medlemslandene uttrykte at de ville yte nasjonale bidrag til pakken. I tillegg var det bred enighet om at EU-budsjettet må dekke en del av kostnadene. I og med at pakken omfatter tiltak over to år ble Kommisjonen bedt om å omprioritere et beløp til Tyrkia-pakken også i budsjettet for 2017.

Oppdatering

COREPER ble 14. desember enig om at det i EUs eget budsjett skal settes av samme beløp til Tyrkia-pakken i 2017 som vedtatt for 2016, dvs. 500 millioner euro, mens medlemslandene selv skal dekke de resterende 2 milliarder euro.

SKATT I ECOFIN >>

Skatt i ECOFIN

På ECOFIN-møtet 8. desember stod det flere skattesaker på agendaen. Kommisjonens arbeid med å begrense aggressiv skatteplanlegging og skadelig skattekonkurranse ble satt i sammenheng med OECDs anbefalinger fra BEPS-prosjektet. Finansministrene diskuterte også status for en skatt på finansielle transaksjoner (FTT) og et nytt mandat for arbeidsgruppen mot skadelig praksis på selskapsskatteområdet (Code of Conduct). Den nye bestemmelsen om automatisk informasjonsutveksling av forhåndsavgjørelser ble endelig vedtatt, og enkelte informasjonsutvekslingsavtaler med tredjeland ble godkjent.

BEPS-implementering i EU

- *Rådet foretrekker BEPS-implementering gjennom felles lovgivning i EU*
- *Kommisjonen vil trekke forslaget om CCCTB fra 2011*
- *Elementer fra CCCTB skilles ut i et nytt Anti-BEPS-direktiv*
- *Et nytt forslag til selskapsskattegrunnlag legges fram, foreløpig uten konsolidering*

Staker ut retningen for BEPS-oppfølging

ECOFIN vedtok konklusjoner om selskapsskatt og Base Erosion Profit Shifting (BEPS) på sitt desember-møte. Behovet for å finne felles, men fleksible løsninger på EU-nivå understrekes i konklusjonene. Videre pekes det på at det avstemmingen mellom BEPS-tiltak og de traktatfestede frihetene i EU må vies særlig oppmerksomhet. Rådet peker på at en felles tilnærming vil bedre det indre markeds virkemåte. Flere av OECDs anbefalinger kan følges opp på ulike måter, og ulike løsninger i de enkelte medlemsland kan introdusere nye handelshindre mellom EU-landene.

Jevnt over støtter medlemslandene BEPS-arbeidet i Kommisjonen. Det er likevel flere land som ønsker større grad av nasjonal frihet til å velge hvordan OECDs anbefalinger skal følges opp. For å imøtekomme disse landene, var det nødvendig å legge til formuleringen om «fleksible løsninger». Selv om retningen for den videre BEPS-oppfølgingen i EU er staket ut i Rådets konklusjoner, kan man gjette på at konkrete forslag vil bli gjenstand for inngående diskusjoner.

Foretrekker lovgivning
Ifølge ECOFINs konklusjoner skal likevel implementeringen av BEPS-anbefalingene på EU-nivå være effektiv, rask og koordinert. Rådet vurderer derfor at en oppfølging gjennom felles lovgivning er å foretrekke, jf. Rådskonklusjon nr. 12:

"12. CONSIDERS that EU directives should be, where appropriate, the preferred vehicle for implementing OECD BEPS conclusions in the EU in order to ensure both legal certainty and proportionality in the level of harmonisation required by the Single Market;"

I rådskonklusjonene vises det til at det allerede er enkelte lovgivningsforslag som har en side mot BEPS-anbefalingene på Rådets agenda. Dette gjelder særlig forslaget om et felles konsolidert grunnlag for selskapsskatten (CCCTB) og den planlagte misbruksreglene i rente- og royaltydirektivet. Det vises også til Kommisjonens varslede revisjon av merverdiavgiftsreglene i 2016.

Status for CCCTB
Som et eget punkt på dagsorden diskuterte ECOFIN status for Kommisjonens forslag fra 2011 om CCCTB. Forslaget innebærer at konsern eller grupper av selskaper som har aktivitet i flere EU-land, kan velge å benytte EU-regler for fastsettelse av skattepliktig inntekt. Inntekten skal så fordeles etter en fordelingsnøkkel mellom de aktuelle landene. Hvert land beskatter sin andel av overskuddet med den nasjonale skattesatsen.

Trekker forslaget
Arbeidet med og diskusjonene om CCCTB har pågått i mange år, og det er en allmenn oppfatning at 2011-forslaget har strandet. Fokus på internasjonal skatteplanlegging og OECDs BEPS-prosjekt har imidlertid blåst nytt liv i ideen om et felles skattegrunnlag. Kommisjonen har derfor varslet at direktivforslaget fra 2011 trekkes tilbake, og at et nytt direktiv om et felles selskapsskattegrunnlag fremmes i løpet av 2016. For å sikre fremdrift for forslaget, er det ventet at Kommisjonen vil foreslå en trinnvis innføring. I første omgang skal oppnås enighet om skattegrunnlaget og en midlertidig ordning for overføring av skattemessig underskudd mellom land. Først når dette er på plass, vil konsolidering av overskudd og fastsettelse av fordelingsnøkkel tas opp igjen.

Anti-BEPS-direktiv
2011-forslaget om CCCTB omfattet også tiltak for å redusere konserners muligheter til aggressiv skatteplanlegging. Disse elementene er nært knyttet til oppfølgingen av OECDs BEPS-anbefalinger. Kommisjonen ønsker derfor å løfte disse elementene ut i et eget Anti-BEPS-direktiv. Allerede i begynnelsen av 2016 tar Kommisjonen sikte på å legge fram sin tiltakspakke.

Foreløpig er det ikke kjent hva en Anti-BEPS-pakke vil inneholde. For å ta høyde for medlemsstatenes nasjonale skattekompetanse, forventes det at direktivet vil inneholde forslag om minimumsstandarder. I rådskonklusjonene om oppfølging av BEPS i EU inviteres Kommisjonen til å komme med forslag til lovgivning knyttet til hybride arrangementer, CFC-regler, rentebegrensningsregler, misbruksregler, permanent etablering og land-for-land-rapportering. Det heter videre at Kommisjonens forslag fullt og helt må ta hensyn til tidligere arbeid med disse spørsmålene, noe som særlig gjelder det tidligere arbeidet med CCCTB.

BEPS-oppfølging i Code of Conduct
Også arbeidsgruppen som overvåker atferdskodeksen (Code of Conduct) vil arbeide med oppfølging av BEPS. Arbeidsgruppen inviteres til å gi råd om og overvåke at enkelte BEPS-anbefalinger implementeres i medlemslandene på en effektiv måte. Dette gjelder BEPS-anbefalingen om å bekjempe skadelig skattekonkurranse med krav til åpenhet og substansiell tilstedeværelse (nr. 5) og

BEPS-anbefalingene om å sikre internprising i samsvar med faktiske verdier (nr. 8-10). Atferdskodeks-gruppens arbeid med BEPS skal imidlertid skje innenfor gruppens arbeidsplan for 2016, som ble godkjent i ECOFIN-møtet. Videre skal atferdskodeks-gruppen bare arbeide med BEPS-oppfølging i de tilfellene det ikke pågår lovgivningsarbeid på EU-nivå om implementering.

Videre inviterer rådet sin egen høynivå-arbeidsgruppe på skatteområdet (Council's High Level Working Party on Tax Questions – HLWP) til å overvåke oppfølgingen av BEPS på EU-nivå.

SKATT I ECOFIN >>

Åpenhet om Code of Conduct-gruppen

EUs finansministre diskuterte det fremtidige arbeidet i arbeidsgruppen «Code of Conduct Group on business taxation». ECOFIN konkluderte at arbeidsgruppens mandat skal revideres fram mot sommeren 2016 bl.a. med sikte på å gjøre arbeidsgruppen mer synlig og transparent. Inntil videre videreføres rammene for gruppens arbeid, men arbeidsgruppen får også i oppgave å følge opp enkelte BEPS-anbefalinger.

Overvåker medlemslandene

Arbeidsgruppen som overvåker atferdskodeksen på selskapsskatteområdet ble opprettet i 1998 etter at ECOFIN året før hadde vedtatt en resolusjon om å begrense skadelig skattekonkurranse mellom medlemslandene. Atferdskodeksen etablerer ikke-lovfestede prinsipper for medlemslandenes selskapskattesystemer for å forhindre skadelig skattekonkurranse. I hovedsak skal kodeksen forhindre ordninger som på en utilbørlig måte tiltrekker seg lokalisering av næringsvirksomhet gjennom lempelig skattemessig behandling.

Arbeidsgruppen overvåker både at medlemslandene avslutter eksisterende ordninger («rollback») og at de ikke innfører nye ordninger («standstill») i strid med kodeksen. Hittil har arbeidsgruppen konsentrert arbeidet om anti-misbruksregler, transparens og informasjonsutveksling knyttet til internprising, og administrativ praksis. En undergruppe har vurdert hybride arrangementer fra 2013.

Foreldet mandat?

ECOFIN har lenge diskutert en oppdatering av mandatet for atferdskodeks-gruppen. Det gjeldende mandatet er fra 1997, og enkelte medlemstater, herunder Frankrike og Tyskland, har tidligere tatt til orde for det ikke er tilstrekkelige til å dekke dagens behov på selskapsskatteområdet. I Kommi-sjonens skattetiltakspakke fra mars 2015 ble det også uttalt at atferdskodeksen ikke har vært tilstrekkelig effektiv og at det er ønskelig å oppdatere kodeksen og styrke gruppens mandat. Generelt støtter medlemsstatene opp om atferdskodeks-gruppens arbeid. Til tross for dette har det hittil ikke lykkes ECOFIN å enes om et nytt mandat.

Mer effektiv utnyttelse

Rådskonklusjonene understreker viktigheten av atferdskodeks-gruppens arbeid med å vurdere skattesystemene i de enkelte medlemsland. Det legges opp til at gruppens arbeid forsterkes gjennom en mer effektiv utnyttelse av det gjeldende mandatet. Rådskonklusjonene innebærer at gruppen fortsatt skal overvåke medlemslandenes «standstill» på og «roll-back» av skatteordninger i strid med kodeksen, uoverensstemmelser i skattesystemene som leder til dobbel ikke-beskatning (hybride arrangementer) og forholdet til tredjeland. Nytt i mandatet er at arbeidsgruppen inviteres til å gi råd om og overvåke at enkelte BEPS-anbefalinger implementeres i medlemslandene på en effektiv måte.

Videre utredning av mandatet

Høynivå-arbeidsgruppen for skattesamarbeid (HLWP) skal nå drøfte revisjon av Code-of Conduct-gruppens mandat og arbeidsform. Spesifikt er Høynivå-gruppen bedt om å vurdere om mandatet skal utvides til å omfatte effektiv beskatning av overskudd opptjent i EU, men ikke uten å ta hensyn til medlemslandenes nasjonale kompetanse på skatteområdet. Videre arbeid med å styrke atferdskodeksen skal fullføres innen første halvår 2016.

Offentlig tilgjengelig
ECOFIN uttrykte også et ønske om at resultatene fra arbeidsgruppens virksomhet i større grad skal være offentlig kjent. Dette innebærer hovedsakelig at arbeidsgruppens halvårlige rapporter skal offentliggjøres. I rådskonklusjonene understrekes imidlertid behovet for konfidensialitet omkring arbeidet i atferdskodeks-gruppen for å beskytte medlemslandenes økonomiske politikk og begrense risikoen for aggressiv skatteplanlegging. I møtet ga ECOFIN sin tilslutning til arbeidsgruppens rapport for annet halvår 2015, men denne er foreløpig ikke gjort offentlig tilgjengelig.

SKATT I ECOFIN >>

Ny utsettelse av avgift på finansielle transaksjoner

Finansministrene i EU drøftet status for det utvidede samarbeidet mellom enkelte medlemsland en avgift på finansielle transaksjoner (FTT). De 11 landene som samarbeider om en skatt på finansielle transaksjoner, hadde dagen før et separat møte som munnet ut i et 1-siders dokument. I dette dokumentet, som ble lagt fram for ECOFIN, finnes det en grov skisse til FTT. Dokumentet ble presentert av 10 av de 11 samarbeidslandene etter at Estland valgte å trekke seg ut av samarbeidet. De samarbeidende landene har gitt seg selv en ny frist innen utgangen av juni 2016 for å avklare gjenstående spørsmål.

Lite nytt i enigheten
Dokumentet som 10 samarbeidsland presenterte for ECOFIN, inneholder lite nytt. Det fremgår at alle aksjetransaksjoner skal omfattes av en FTT, inklusive intra-dag-handler og alle transaksjoner i chains. Videre åpnes det for et snevert unntak for market-making-aktiviteter for å bedre likviditeten i aksjemarkedene. For derivater uttales det at skatten skal ha et bredt grunnlag og lave satser, og at det ikke skal gjøres unntak for market-making-aktiviteter.

Hvilke transaksjoner som skal omfattes av en FTT er fortsatt ikke avklart. Kommisjonen har tidligere fremmet forslag til to prinsipper som skal bestemme når en transaksjon er avgiftspliktig. Residens-prinsippet innebærer at alle handler med finansielle institusjoner etablert i et av de samarbeidende landene er avgiftspliktige, mens utstedelsesprinsippet innebærer at handel med verdipapirer utstedt i et av de samarbeidende landene er avgiftspliktig.

Rettslige utfordringer

EUs Ministerråds juridiske tjeneste (RJT) har tidligere vurdert residensprinsippet for å være i strid med EU-retten og internasjonal rett. Årsaken er at residens-prinsippet innebærer at aktører utenfor samarbeids-området kan bli avgiftspliktige for transaksjoner når motparten er etablert i et av samarbeidslandene. RJT mener derfor at residensprinsippet ikke respekterer nasjonalstatens rett til å beskatte egne borgere, virker konkurransevridende og kan være i strid med prinsippet om fri kapitalbevegelse.

Estland ut av samarbeidet

For derivater angir dokumentet fra samarbeidslandene at FTT skal pålegges ved en kombinasjonen av residens- og utstedelsesprinsippene, slik Kommisjonen tidligere har foreslått. For aksjer framgår det imidlertid at det skal vurderes om avgiften bare skal ilegges handler med aksjer utstedt i samarbeidende land. I denne vurderingen skal det tas hensyn til administrative kostnader og faren for at selskaper flytter til land utenfor FTT-området. Dette kan være en viktig årsak til at Estland valgte å forlate samarbeidet om FTT. Om avgiften begrenses til å gjelde aksjer utstedt i samarbeidslandene, vil Estlands proveny fra FTT reduseres til 20 pst. av avgiftens potensiale ifølge presseoppslag.

Kommisjonen la i 2011 fram et forslag til felles regler om en skatt på finansielle transaksjoner (FTT) i alle EU-landene. Da det ble klart at dette forslaget ikke ville oppnå enstemmig støtte, anmodet Tyskland, Frankrike, Belgia, Portugal, Østerrike, Hellas, Slovenia, Italia, Spania, Estland og Slovakia i 2012 om tillatelse til et utvidet samarbeid («enhanced cooperation») om FTT etter artikkel 113 i Traktaten om den Europeiske Unions Funksjonsmåte (TEUF). ECOFIN ga slik tillatelse i januar 2013. Det kreves minst 9 medlemsland for å kunne samarbeide etter denne bestemmelsen. Estland forlot samarbeidet i desember 2015, og det er dermed 10 land som fortsatt samarbeider om FTT.

Som ledd i det utvidede samarbeidet la Kommisjonen fram et forslag til FTT i 2013. Dette forslaget er fortsatt gjenstand for forhandlinger på politisk og teknisk nivå i Rådet. Alle EUs medlemsland kan delta i diskusjonene om FTT, men bare de samarbeidende landene har stemmerett når et ev. regelverk skal vedtas. Et regelverk må vedtas enstemmig av de samarbeidende landene etter en foreleggelse for Europaparlamentet.

Virkninger utenfor FTT-området

De ikke-samarbeidende landene er hovedsakelig opptatt av hvordan avgiften vil påvirke real-økonomien i utenfor FTT-området og i hvilken grad transaksjoner mellom land innenfor og utenfor FTT-området vil omfattes av avgiften. Da ECOFIN ga tillatelse til det utvidede samarbeidet om FTT, var det flere av landene utenfor som vedtok erklæringer om at FTT måtte respektere det indre marked, EU-retten og nasjonalstatenes kompetanse til å skattlegge. Landene utenfor samarbeidet frykter at FTT kan gjøre de finansielle markedene mindre effektive og mindre likvide. Det pekes på at FTT kan øke kapitalkostnaden for gjeld både for virksomheter og husholdninger utenfor samarbeids-området. Hvordan transaksjoner knyttet til pensjonsfond og statsgjeld skal behandles er også tema som landene utenfor FTT-samarbeidet har vært opptatt av. Ifølge uttalelsen fra de 10 samarbeids-landene skal avgiften for derivater utformes slik at den ikke øker kostnadene knyttet til statsgjeld. Videre skal det arbeides videre med sikte på å minimere realøkonomiske virkninger av FTT på realøkonomien og på pensjonsordninger.

President Tusk oppsummerte diskusjonen i Rådet med å understreke at arbeidet med FTT må fortsette i Rådet, og at et ev. resultat må være tilfredsstillende både for landene som ønsker å implementere FTT og for landene som vil stå utenfor. I en uttalelse sier visepresident i Kommisjonen Valdis Dombrovskis at Kommisjonen vil gjøre det som er nødvendig for å sikre at en FTT respekterer EU-retten og internasjonal lovgivning, ivaretar rettighetene til ikke-deltakende medlemsland og er konsistent med andre initiativer fra Kommisjonen herunder kapitalmarkedsunionen.

Kan ende i domstolen

Etter møtet i ECOFIN 8. desember er det altså fortsatt uklart om og hvordan de samarbeidende landene vil løse de gjenstående økonomiske og juridiske problemene knyttet til en avgift på finansielle transaksjoner. Uttalelsen fra de 10 landene som ble lagt fram for ECOFIN ble kritisert av flere av landene utenfor. Den britiske finansministeren skal ha uttalt at han ikke ville nøle med å

bringe saker til domstolen dersom britiske finansinstitusjoner må betale FTT. Det spekuleres på hvorfor de samarbeidende landene har valgt å legge fram en uttalelse uten vesentlig nytt innhold. En mulig årsak er at det ville være umusikalsk å skrinlegge samarbeidet om FTT mens klimaforhandlingene foregikk i Paris. Det har tidligere vært foreslått – særlig av Frankrike – at provenyet fra FTT skal benyttes til å finansiere klimatiltak.

SKATT I ECOFIN >>

Informasjonsutveksling

Informasjonsutveksling om forhåndsavgjørelser vedtatt
I ECOFIN-møtet vedtok Rådet endelig regelen om automatisk informasjonsutveksling av forhåndsavgjørelser i skattesaker. Vedtaket innebærer en endring i direktivet om administrativt samarbeid på skatteområdet. Det ble oppnådd politisk enighet om endringen i ECOFIN-møtet 6. oktober 2015 og ble nærmere omtalt i Økonominytt nr. 8/2015. Informasjonsutvekslingen skal skje automatisk og omfatter både forhåndsavgjørelser og forhåndsgodkjenning av prisingsordninger (APA). Kommisjonen vil etablere en sentral database der informasjonen utveksles ville bli lagret. Databasen vil være tilgjengelig for alle medlemsland. Kommisjonen vil få tilgang til databasen i den utstrekning det er nødvendig for å overvåke at plikten til informasjonsutveksling overholdes. De nye reglene får virkning fra 2017.

Rådets pressemelding om forhåndsavgjørelser

Avtaler om informasjonsutveksling med Sveits, Liechtenstein og San Marino
ECOFIN godkjente tre avtaler om automatisk utveksling av kontoinformasjon mellom skattemyndigheter. Vedtakene gjelder inngåelse av avtaler med Liechtenstein og Sveits, og undertegnelse av en avtale med San Marino. Avtalene erstatter lignende avtaler fra 2004 og gjelder informasjonsutveksling fra 2017. Avtalene er i overensstemmelse med OECDs globale standard for informasjonsutveksling. Avtalen mellom EU og Sveits ble inngått i mai 2015 sikrer at Sveits benytter tiltak ekvivalente med EUs regelverk som pr mars 2014. Avtalen mellom EU og Liechtenstein ble inngått i oktober 2015 og sikrer at Liechtenstein benytter tiltak ekvivalente med EUs regelverk pr. desember 2014.

Rådets pressemelding om avtale med Sveits

Rådets pressemelding om avtale med Liechtenstein

Det europeiske semester>>

Det europeiske semester

Det europeiske semesteret for 2016, som er EUs viktigste ramme for samordningen av den økonomiske politikken, startet 26. november med at Kommisjonen la frem en rekke rapporter for videre behandling og oppfølging i ECOFIN og andre rådsformasjoner. Nye rapporter lanseres og drøftes i løpet av semesterperioden, som varer til juli 2016.

Rapportene reflekterer Kommisjonens arbeid med å modernisere det europeiske semesteret, som startet i forrige runde. Dette gjelder blant annet at det allerede nå legges frem anbefalinger om den økonomiske politikken i euroområdet som helhet, økt vekt på å støtte opp under reformer, økt vekt på sysselsetting og den sosiale dimensjonen mv. Moderniseringen av det europeiske semesteret har som formål å øke det nasjonale eierskapet til prosessen for å bedre oppfølgingen av de landspesifikke anbefalingene, som vedtas i juli.

Den årlige vekstrapporten tegner et bilde av et relativt svakt økonomisk oppsving. Veksten er avhengig av vekst i verdensøkonomien, som for tiden står overfor vesentlig risiko. Vekstrapporten har lagt til grunn de samme prioriteringene som for 2015: 1) fremme investeringer, 2) gjennomføring av strukturreformer og 3) finanspolitisk ansvarlighet. 18 medlemsland antas å ha makroøkonomiske ubalanser. Dette er en økning med to fra i fjor.

*Rapportene ligger **her**.*

Det europeiske semesteret ble etablert gjennom en rekke lovgivningsrunder (six-pack, two-pack og Treaty on Stability, Coordination and Governance) etter finanskrisen for å gi en samlet ramme for samordningen av EU-landenes arbeid med økonomisk politikk, budsjettpolitikk og reformer.

Det europeiske semesteret for 2016 ble satt i gang[4] 26. november ved at Kommisjonen la frem følgende rapporter: 1) *den årlige vekstundersøkelsen*, 2) *varslingsrapporten om makroubalanser*, 3) utkast til *anbefalinger om den økonomiske politikken i euroområdet samlet*, 4) utkast til *rapport om utfordringer i sysselsettingspolitikken*, 5) arbeidsdokument om *nasjonale utfordringer for økte investeringer* og 6) et utkast til *forordning om et program for å støtte strukturreformer*.

Kommisjonens vurderinger av *eurolandenes budsjettplaner for 2016*, som også regnes som en del av semester-pakken, ble offentliggjort 17. november og drøftet i Eurogruppen 23. november. Se omtale i Økonominytt nr. 10 for november 2015.

Den årlige vekstundersøkelsen

Den årlige vekstundersøkelsen tar for seg de overordnede utfordringene som medlemslandene står overfor. Rapporten tegner et bilde av et relativt svakt økonomisk oppsving. Veksten er avhengig av utviklingen i verdensøkonomien, som for tiden er meget usikker. Det er fortsatt betydelige forskjeller i økonomisk utvikling og sosiale forhold på tvers av EU-landene. Forskjellene mellom land øker når det gjelder sysselsettingsvekst, langtids- og ungdomsledighet, samt offentlige og private investeringer.

Vekstrapporten har lagt til grunn de samme prioriteringene som for 2015:

1) Fremme investeringer:

Juncker-kommisjonens investeringsplan på minst 315 milliarder euro står sentralt for å øke investeringene til nivået fra før finanskrisen i 2008-09. Nødvendig regelverk ble raskt vedtatt av Rådet og Europaparlamentet, slik at Det europeiske fondet for strategiske investeringer (EFSI), som skal yte garantier for private og offentlige investeringer, var i drift fra september i år. Arbeidet med å bedre investeringsklimaet (investeringsplanens tredje pilar) fortsetter. Videre skal bankunionen

[4] Det europeiske semester fortsetter med noen mellomstasjoner frem til juni-juli 2016 med Det europeiske råds godkjenning av de landspesifikke retningslinjene med påfølgende formelt vedtak Ecofin.

ferdigstilles for å styrke den finansielle stabiliteten. I tillegg skal arbeidet med kapitalmarkedsunionen forseres for å diversifisere finansieringskildene og gjøre investorene mindre avhengige av banklån.

2) Gjennomføring av strukturreformer
Generelt skal reformer baseres på en effektiv samordning på EU-nivå og sikte mot å øke produktiviteten og sikre at landene konvergerer mot «beste praksis». Kommisjonen mener at det er generelt behov for et fornyet engasjement for strukturreformer, som også vil bidra til å rette opp makroøkonomiske ubalanser. I arbeidsmarkedspolitikken skal landene søke å finne en balanse mellom fleksibilitet og sosial trygghet. Bekjempelse av langtids- og ungdomsledighet skal stå sentralt. I tillegg fortsetter arbeidet med mer integrerte og konkurransedyktige produkt- og tjenestemarkeder.

3) Ansvarlig finanspolitikk
Finanspolitikken ventes å være om lag nøytral i år og neste år både i euroområdet og EU samlet. Den positive utviklingen i landenes budsjettunderskudd fortsetter. Stadig flere land kommer ut av underskuddprosedyren, men konsolideringsbestrebelsene er fortsatt for svake i enkelte land. Nivået på offentlig gjeld har nå stabilisert seg, men er fortsatt meget høyt i mange land. Dette gjør dem sårbare for negative sjokk og kan virke tyngende på den økonomiske veksten. Kommisjonen mener at det fortsatt er behov for en vekstvennlig og sosialt balansert finanspolitisk konsolidering i flere land. Videre bør skattesystemene gi incentiver til sysselsetting. Kommisjonen tar også til orde for at sosialsikringssystemene bør moderniseres, for å sikre at de effektivt ivaretar de sosiale hensynene samtidig som de er langsiktig bærekraftige i lys av den demografiske utviklingen.

Varslingsrapporten om makroøkonomiske ubalanser

Formålet med varslingsrapporten er å identifisere risiko for makroøkonomiske ubalanser, som et første skritt i arbeidet med den årlige prosedyren for makroøkonomiske ubalanser. Rapporten identifiserer og drøfter ubalanser som kan hindre at medlemslandenes og EUs økonomi samt den økonomiske og monetære unionen (ØMU) fungerer best mulig. Sistnevnte har fått økt vekt i årets rapport i tråd med de fem EU-presidentenes rapport om et tettere ØMU. Den gjensidige avhengigheten er samtidig også størst internt i euroområdet.

I arbeidet med å identifisere mulige ubalanser brukes en resultattavle bestående av 14 indikatorer med en rekke hjelpeindikatorer. Som ledd i arbeidet med å øke vektlegging på sysselsetting og den sosiale dimensjonen, har Kommisjonen i årets rapport supplert det eksisterende settet med tre nye sysselsettingsindikatorer (aktivitetsrate, langtids- og ungdomsarbeidsledighet). De to øvrige hovedkategoriene er eksterne ubalanser med fem indikatorer (driftsbalanse overfor utlandet, netto internasjonal investeringsposisjon, reell effektiv valutakurs, eksportmarkedsandel, nominell arbeidskostnad per produsert enhet) og interne ubalanser med seks indikatorer (boligpriser, kredittutviklingen i privat sektor, privat sektors gjeld, offentlig gjeld, arbeidsledighet og finansiell sektors gjeld).

Varslingsrapporten viser at medlemslandene fortsetter arbeidet med å redusere tidligere påviste ubalanser. En betydelig del av disse består imidlertid fortsatt, samtidig som nye ubalanser er kommet til. Det fortsatt høye gjeldsnivået i privat og offentlig sektor er bekymringsfullt og bidrar til å dempe innenlandsk etterspørsel. Samtidig vil enkeltland og euroområdet samlet fortsatt ha betydelige overskudd på driftsbalansen. Noe av dette skyldes lavere priser på importerte råvarer og svakere euro, men overskuddet avspeiler også at sparing foretrekkes fremfor investeringer (et betydelig spareoverskudd).

Etter Kommisjonens vurdering har 18 medlemsland risiko for makroøkonomiske ubalanser av ulik alvorlighetsgrad. Dette er to mer enn i fjor (Estland og Østerrike). Kun åtte land – Danmark, Latvia, Litauen, Luxembourg, Malta, Polen, Slovakia og Tsjekkia – vurderes å ikke ha nevneverdige makroøkonomiske ubalanser. Programlandene Hellas og Kypros vurderes ikke nå.

I neste omgang gjennomføres dybdeanalyser av de landene som iht. indikatorene har mulige ubalanser. Dybdeanalysene vil gi svar på om de makroøkonomiske risikofaktorene i medlemslandene øker eller avtar, samt om landene har «ubalanser» eller «for store (excessive) ubalanser». Med utgangspunkt i analysene vil Kommisjonen gi politikkanbefalinger til de aktuelle medlemslandene.

Utkast til anbefalinger om den økonomiske politikken i euroområdet samlet

En av årets nyskapninger er at utkastet til rådsanbefalinger om den økonomiske politikken i euroområdet som helhet legges frem allerede ved innledningen av det europeiske semesteret. Dette skyldes at den innbyrdes avhengigheten og risikoen for smittevirkninger mellom land med felles valuta medfører økt behov for samordning og overvåking av samtlige land i euroområdet. Utkastet til anbefalinger omfatter problemstillinger av stor betydning for et velfungerende euro-område innenfor temaene, som å redusere makroubalanser, gjennomføre reformer og ansvarlig finanspolitikk, samt å legge til rette for at bankene kan redusere sine porteføljer av misligholdte lån og bedre insolvensbehandlingen av husholdninger og bedrifter i land med stor privat gjeld.

Utkast til rapport om utfordringer i sysselsettingspolitikken

Rapporten inneholder analyser av sysselsettingsutviklingen og den sosiale situasjonen i EU-landene, herunder analyser av potensialet for å bedre resultatene på disse områdene i medlemslandene og i EU samlet. Konklusjonen er at ytterligere strukturreformer er nødvendige.

Utkast til forordning om et program for å støtte strukturreformer

Gjennomføring av strukturreformer har høy prioritet for å øke medlemslandenes bærekraftige økonomiske vekst, tilpasningsevne og økt reell konvergens internt i EU. Kommisjonen har til hensikt å følge dette opp med teknisk bistand (etter modell av det som gjøres overfor programland) til medlemsland som mangler administrativ og institusjonell kapasitet til å gjennomføre fellesskapsregelverk i nasjonal lov og landspesifikke anbefalinger gitt i det europeiske semesteret. Det skal også kunne gis støtte til mer effektiv bruk av EU-budsjettets struktur- og investeringsfond. Kommisjonen foreslår å etablere Structural Reform Support Service (SRSS) for formålet. I forordningen fremmes det også forslag til finansiering av slik bistand, som skal kunne mobiliseres etter anmodning fra medlemslandene.

Arbeidsdokument om nasjonale utfordringer for å øke investeringene

Dokumentet drøfter ulike typer hindre for investeringer (reguleringer/administrative offentlige byrder, arbeidsmarked/utdanning, skattesystemer/tilgang til finansieringskilder, forskning, utvikling og innovasjon samt sektorspesifikke reguleringer). Funnene så langt vil bli analysert videre innen rammen av det europeiske semesteret, særlig i landrapportene. Kommisjonen vil samarbeide med medlemslandene om tiltak for å fjerne flaskehalsene. Det vil også bli lagt opp til tematiske diskusjoner i ECOFIN og underliggende komiteer.

Finansmarkedssaker>>

Finansmarkedssaker

I dette avsnittet gis en nærmere omtale av utkastet til felles banksikringsfond i bankunionen og utkast til forordningen om verdipapirisering, som begge ble behandlet i ECOFIN-møtet 8. desember.

Bankunionens felles banksikringsfond (EDIS)

En felles garantiordning for bankinnskudd er siste byggekloss i bankunionen, som skal hindre at kriser i banksektoren fører til krise i statsfinansene. En felles garantiordning for bankinnskudd er også en sentral del av de fem EU-presidentenes rapport om et tettere eurosamarbeid. Ordningen, som finansieres ved innskudd fra bankene i bankunionen, skal dekke bankinnskudd inntil 100 000 euro.

Bankunionen kan omfatte samtlige EU-land. Så langt deltar bare eurolandene, mens syv andre land har antydet interesse for deltakelse. Bankunionen hadde opprinnelig tre sentrale pilarer: i) felles tilsynsmyndighet, ii) felles krisehåndteringsmyndighet og iii) felles innskuddsgarantiordning. Den europeiske sentralbanken overtok det felles tilsynet i bankunionen fra 4. november 2014, og den felles krisehåndteringsmyndigheten vil bli etablert fra 1.1.2016. Motstand fra en del land – med Tyskland i spissen – hindret etableringen av en slik felles garantiordning fra starten av bankunionen, slik Kommisjonen hadde foreslått. Begrunnelsen var at medlemslandenes innskuddsgarantisystemer ikke var tilstrekkelig harmonisert.

Kommisjonen presenterte på denne bakgrunn 24. november et forslag til skrittvis innføring av en felles innskuddsgarantiordning, bestående av tre etapper: 1) gjenforsikring av nasjonale ordninger i perioden 2017-20, 2) samforsikring i perioden 2020-24 og 3) felles innskuddsgarantiordning fra 2024. Ordningen gjøres i økende grad gjensidig fra begynnelsen av andre fase til den er fullt ut gjensidig fra 2024.

Krisehåndteringsmyndigheten (Single Resolution Board – SRB) skal administrere EDIS, bestemme risikojusterte bidrag fra bankene, overvåke innbetalingen av bidrag og håndtere utbetalinger fra ordningen.

I gjenforsikringsfasen av EDIS, når risikoen fortsatt i hovedsak vil være nasjonal, vil en bestemt banks relative risikoprofil bli bestemt av dens del av den nasjonale risikoen i banksektoren. Når EDIs fra 2020 gradvis går over til å bli et fellessystem, vil den enkelte banks risikoprofil vurderes mot risikoen i øvrige banker i bankunionen. På denne måten blir EDIS i hovedsak kostnadsnøytral for banker og nasjonale innskuddsgarantiordninger. Bankenes bidrag til den felles innskuddsgarantiordningen kan trekkes fra i deres bidrag til den nasjonale ordningen.

Samtidig la Kommisjonen frem forslag for å redusere risikoen i banksektoren.

Pressemelding og dokumenter om EDIS ligger **her**.

Gjenforsikring av nasjonale innskuddsgarantiordninger

I den første fasen vil risikoen i all hovedsak fortsatt ligge i den enkelte nasjonale innskuddsgarantiordning. En nasjonal innskuddsgarantiordning kan kun trekke på EDIS etter at vedkommende land har implementert de relevante reglene i innskuddsgarantidirektivet (DGS) av 2014 fullt ut og i tillegg har brukt opp egne midler. EDIS vil stille kun stille ekstra midler til disposisjon for en nasjonal ordning opp til et visst nivå. Disse betingelsene er satt for å begrense fellesfondets forpliktelser, fange opp at de nasjonale ordningene kan ha ulikt kapitaliseringsnivå, samt å hindre moral hazard.

Samforsikring

Etter tre år som gjenforsikringsordning vil EDIS fra 2020 gradvis bli omdannet til en gjensidig ordning fra 2020. Samforsikringsordningen vil fortsatt ha begrensninger på utbetalinger til nasjonale ordninger og sikkerhetsforanstaltninger mot misbruk. I denne fasen må ikke hele den nasjonale

ordningen være tømt før det trekkes på EDIS. I denne fasen endres risikodelingen ved at bidraget fra EDIS, som i starten utgjør 20 pst., øker gradvis i løpet av perioden frem til 2024.

Felles innskuddsgarantiordning

Fra 2024 vil EDIS garantere de nasjonale innskuddsgarantiordningene fullt ut. Samme år har bankunionens felles krisehåndteringsfond (SRF) nådd avtalt størrelse på 1 pst. av garanterte innskudd.

Parallelt med Rådets og Europaparlamentets arbeid med forslaget om EDIS vil Kommisjonen iverksette en rekke tiltak for å begrense risikoen i bankunionen og sikre like vilkår i denne. Disse omfatter blant annet:

- Begrense medlemslandenes valgmuligheter og rett til å utøve skjønn ved bruken av tilsynsreglene, slik at den felles tilsynsmyndigheten (SSM) kan fungere så effektivt som mulig.
- Harmonisere de nasjonale innskuddsgarantiordningene.
- Vedta lover som sikrer at de resterende delene av regelverket for banker, som er avtalt på internasjonalt nivå, blir gjennomført.
- Håndheve gjeldende regler for i størst mulig grad å begrense bruken av offentlige midler til å opprettholde et solvent og motstandsdyktig bankvesen.
- Sikre større grad av konvergens i solvenslovgivningen, slik det legges opp til i handlingsplanen for kapitalmarkedsunionen.
- Iverksette initiativer (gjennom tilsynsarbeidet) for å hindre at banker er for tungt eksponert over et enkelt lands statsobligasjoner.

I tillegg har Kommisjonen iverksatt prosedyre mot land som ikke har implementert krisehåndteringsdirektivet (BRRD) og direktivet om innskuddsgarantiordninger (DGS). Fristen for nasjonal gjennomføring var hhv. 1.1.2015 og 3.7.2015.

Forslag om forordning om verdipapirisering og endring i kapitaldekningsforordningen

Kommisjonen fremmet 30. september i år (samtidig med handlingsplanen for en kapitalmarkedsunion) forslag om en forordning om verdipapirisering[5], herunder av enkle, transparente og standardiserte aktiva (såkalt STS-verdipapirisering). Forslaget ble ledsaget av et forslag om lettelser i kapitalkravene for banker (CRR) ved STS-verdipapirisering.

Formålet med forslagene er å samle gjeldende EU-regler om verdipapirisering i én forordning. Samtidig etableres et nytt sett med regler for enkel, transparent og standardisert verdipapirisering. Forslaget medfører endringer i direktivene om UCITS og Solvens II samt i forordningene om ratingbyråer og EMIR.

Kapitaldekningsforordningen foreslås samtidig endret, slik at banker som utsteder og investerer i verdipapirisering som oppfyller STS-kriteriene står overfor lavere kapitalkrav enn for annen verdipapirisering. Kapitalkravene for STS-verdipapirisering skal imidlertid fortsatt reflektere risikoen i slike papirer.

Kommisjonens forslag og ECOFINs forhandlingsposisjon er omtalt nærmere lenger bak i dette Økonominytt.

---

[5] Verdipapirisering (securitization) innebærer å bunte sammen aktiva (f.eks. utlån til små og mellomstore bedrifter) til verdipapirer (f.eks. obligasjoner), som med sikkerhet i disse aktiva selges til investorer. Risikoen knyttet til aktivaene flyttes dermed til investorene, og bankens utlånskapasitet øker.

Forslaget om forordning om verdipapirisering og STS-verdipapirisering

Forslaget om verdipapirisering og STS-verdipapirisering inneholder blant annet følgende elementer:

- Reglene om investors aktsomhetsvurderinger (due diligence) før kjøp av verdipapiriseringsprodukter skal gjøres mer ensartede og samles i én forordning (og ikke som nå med ulike krav til f.eks. pensjonskasser og investeringsfond). Dette vil skape grunnlag for mer ensartede informasjonskrav fra ulike investorer, og dermed gjøre prosessen med verdipapirisering enklere for både utsteder og investor.
- Det legges opp til et direkte krav om at utsteder selv skal beholde minst 5 pst. av en verdipapirisering. Dette innebærer at utsteder skal kunne dokumentere overfor tilsynsmyndigheten og investoren at kravet er oppfylt. I gjeldende regelverk må investor selv finne ut om dette er tilfellet.
- Med forslaget samles gjeldende krav til transparens i én forordning. I tillegg foreslås tiltak som vil redusere de administrative byrdene for utsteder og investor ved at det skal utarbeides standardiserte skjemaer.
- Får å få stempel som *STS-verdipapirisering* må aktivaene være ensartede (dvs. kan ikke bunte sammen lån til ulike formål), investor skal ha større tilgang til den historiske utviklingen i mislighold og tap i de underliggende aktivaene enn ved vanlig verdipapirisering og aktivaene som verdipapiriseres må være skapt ved utsteders ordinære virksomhet. I tillegg skal STS-stempel bare gis til «true sale»-verdipapirisering (de underliggende aktiva fra utsteder overføres til det særlige verdipapiriseringsselskapet (SVP)). Kommisjonen vil på et senere (ikke angitt tidspunkt) tidspunkt vurdere om man skal åpne for mer komplisert «syntetisk verdipapirisering», som innebærer at kun deler av risikoen overføres til SPV-en (gjennom kredittderivater mv.). STS-status gis ikke til verdipapirisering av verdipapirisering (re-verdipapirisering).
- STS-stempel gir ingen garanti om lav risiko, men gjør det mer tydelig hvilken risiko som er knyttet til produktet.
- Det kreves ikke forhåndsgodkjenning eller sertifisering av verdipapiriseringsprodukter, heller ikke av STS-typen. Mulige utstedere av STS-verdipapirisering må imidlertid innhente tillatelse til å drive slik virksomhet fra den nasjonale tilsynsmyndigheten.
- I forslaget kreves det at medlemsland skal ilegge administrative sanksjoner dersom STS-verdipapirisering er gjort uten at kravene er opp fylt. Land som ønsker det, kan opprettholde strafferettslige sanksjoner.

Rådets forhandlingsposisjon avvike på de fleste punkter ikke vesentlig fra Kommisjonens forslag. Rådet legger imidlertid mer eksplisitt opp til at STS-verdipapirisering ikke må skje på grunnlag av en annen og dårligere utlånspolitikk enn den som normalt følges av vedkommende finansinstitusjon. I tillegg lemper Rådet på Kommisjonens krav til «debitorvandel» ved at omstrukturerte lån ikke utelukkes på samme måte som misligholdte lån. Rådet legger i sin posisjon også opp til at EUs finanstilsyn skal presentere en rapport om syntetisk STS-verdipapirisering innen seks måneder og stiller seg mer åpen til å godkjenning av tredjelands STS-regimer.

Forslag om endring i kapitalkravforordningen (CRR)

Kapitaldekningsforordningen foreslås samtidig endret, slik at banker som utsteder og investerer i verdipapirisering som oppfyller STS-kriteriene står overfor lavere kapitalkrav enn for annen verdipapirisering. Dette begrunnes med den lavere risikoen ved slik verdipapirisering som følge av at STS-kravene må være oppfylt. Kapitalkravene for STS-verdipapirisering skal imidlertid fortsatt reflektere risikoen i slike papirer.

I tillegg inneholder forslaget (som et unntak fra hovedregelen) at syntetisk verdipapirisering som er skapt ved derivater med garanti fra et lands regjering, sentralbank, en multilateral utviklingsbank

eller en internasjonal organisasjon, vil kunne oppnå lettelser i kapitalkravet. I Rådets forhandlingsposisjon har man også tatt med garantier fra nasjonale banker for næringsfremme.

Kommisjonens forslag omfatter også forslag om nytt hierarki av metoder ved beregningen av kapitalvekter ved verdipapirisering. Den såkalte standardmetoden for vurdering av risikoen skal i visse tilfeller kunne brukes i stedet for ekstern kredittvurdering. I rådets forhandlingsposisjon er dette strammet inn, slik at standardmetoden bare skal være tillatt dersom den eksterne metoden er misvisende for den spesifikke verdipapiriseringen (definert som at risikovekten er minst 25 pst. høyere ved ekstern kredittvurdering).

Kapitaldekningsforordningen inneholder nå maksimalkapitalkrav ved verdipapirisering (svarende til kapitalkravet for de underliggende aktiva) for finansinstitusjoner som benytter den såkalte «interne metoden» ved risikovektingen. Foreliggende forslag foreslår å utvide dette til også å gjelde ved bruk av ekstern kredittvurdering og standardmetoden.

Andre skattesaker

Kommisjonen åpner sak mot Luxembourg og McDonalds
3. desember åpnet Kommisjonen statsstøttesak mot Luxembourg. Saken gjelder to forhånds-avgjørelser som kan ha redusert skattenivået for McDonalds i Luxembourg vesentlig. Myndighetene i Luxembourg avviser at McDonalds har fått en selektiv skattefordel gjennom forhåndsavgjørelsene.

To avgjørelser granskes
De to forhåndsavgjørelsene Kommisjonen undersøker, ble begge avgitt i 2009. Den første forhåndsavgjørelsen fra mars 2009 slår fast at McDonalds i Luxembourg ikke skulle betale selskapsskatt for royalty-inntekter fra Europa. Det er skatteavtalen mellom Luxembourg og USA som skal ha ledet til at disse inntektene er skattepliktige i USA og ikke i Luxembourg. I følge avgjørelsen skulle imidlertid McDonalds i Luxembourg årlig dokumentere at royalty som ble overført til USA via Sveist ble innberettet til sveitsiske og amerikanske skattemyndigheter og skattlagt der.

Den andre forhåndsavgjørelsen ble avgitt bare noen måneder senere, i september 2009. I denne avgjørelsen framgår det at McDonalds likevel ikke må dokumentere at royalty-inntektene skattlegges i USA. Selv om royalty fra Europa ikke skattlegges i USA, vil inntektene likevel ikke være skattepliktige til Luxembourg.

Uoverensstemmelse mellom skatteregler
I Kommisjonens pressemelding framgår det at det er ulike regler i USA og Luxembourg om hva som skal til for at et selskap er ansett å ha en «fast driftssted». McDonalds hovedkontor i Luxembourg har en amerikansk filial (branch) som etter reglene i Luxembourg ville vært tilstrekkelig for å bli skattepliktig. Siden den amerikanske filialen ikke har noen reell virksomhet, anses den imidlertid ikke å ha «fast driftssted» etter amerikanske regler. Kommisjonen hevder at McDonalds har variert argumentasjonen knyttet til den amerikanske filialen avhengig av om det er skattemyndighetene i Luxembourg eller USA de har snakket med.

Inntektene til McDonalds i Luxembourg består hovedsakelig av betaling fra restauranter i Europa og Russland for å bruke merkevarenavnet McDonalds og tilknyttede tjenester. I 2013 hadde McDonalds i Luxembourg et overskudd på 250 mill. euro fra denne virksomheten.

Junckers rolle
Forhåndsavgjørelsene til McDonalds ble avgitt mens nåværende Kommisjonspresident Jean-Claude Juncker var statsminister i Luxembourg. Når Kommisjonen igjen åpner sak mot Luxembourgs skatteavtaler med multinasjonale selskaper, reises nok en gang spørsmål om Junckers rolle i Luxembourgs aktive skattepolitikk for å tiltrekke seg multinasjonale selskaper.

Kommisjonen vil nå undersøke om de to forhåndsavgjørelsene avgitt til McDonalds utgjør en selektiv skattefordel for McDonalds i strid med statsstøttereglene. I sin pressemelding peker Kommisjonen på at en slik skattefordel kan være gitt dersom Luxembourg avvek fra sine ordinære skatteregler, men også dersom om avgjørelsen avviker fra prinsippene i skatteavtalen mellom Luxembourg og USA.

Over 300 støttesaker
McDonalds-saken er en av over 300 skattesaker som Kommisjonen vurderer opp mot statsstøtte-reglene. De to første vedtakene i lignende saker kom tidligere i høst (21. oktober 2015). Kommisjonen fant da at både en forhåndsavgjørelse til Fiat i Luxembourg og en forhåndsavgjørelse til Starbucks i Nederland utgjorde selektive skattefordeler i strid med statsstøttereglene. Ulovlig mottatt støtte ble anslått til mellom 20 og 30 mill. euro for begge selskaper. Både Nederland og Luxembourg har varslet at de vil klage på Kommisjonens vedtak.

Kommisjonen har fra før åpne saker om forhåndsavgjørelser avgitt av myndighetene i Irland (Apple), Luxembourg (Amazon) og Belgia (Excess Profit Rulings, omfatter en rekke selskaper). Det er ventet

avgjørelse i disse sakene en gang på nyåret. Belgias finansminister Johan van Overtveldt uttaler i et intervju med Financial Times at han forventer at Kommisjonen ville pålegge belgiske myndigheter å kreve tilbake om lag 700 mill. euro i ulovlig utbetalt støtte.

Bjarne Stakkestad
Finansråd
bjarne.stakkestad@mfa.no
+47 239 53 457
+32 (0) 2 238 74 75

Anders Sætra
Praktikant
Anders.Saetra@mfa.no
+47 239 53 315
+32 (0) 491 95 10 51

Lone Semmingsen
Finansråd
lone.semmingsen@mfa.no
+47 239 53 477
+32 (0) 2 238 74 77